

SIERRA LEONE
LÆRERVEJLEDNING
TIL 'FATIMAS STORE MÅL'

Oversigt over årets film

Find dem i Filmbanken i lærer-universet på 2023.u-landskalender.dk

FILM FRA DANIDA

Velkommen til Sierra Leone (12 min.)

Her får I en bred introduktion til livet i Sierra Leone. I besøger de vigtigste steder, I kommer i berøring med i årets materiale. God til at indlede hele forløbet med.

Freetown, fodbold og flagermus (4 min.)

Besøg den travle hovedstad med markeder, trafik og masser af aktivitet på stranden og på sportspladsen.

Slumbyerne i Freetown (7 min.)

Her får I et unikt indblik i dagliglivet i Freetowns to meget forskellige slumområder: Kroo Bay og Dwarzark.

Livet ved kysten (6 min.)

Sejl ud med fiskerne fra det travle fiskerleje, og besøg børnene i landsbyen Bureh ved de hvide strande langs Sierra Leones kyst.

Ud på landet (5 min.)

Rejs med til den centrale del af Sierra Leone, kom med i skole, grav guld, og oplev chimpanserne.

Daniel Zimakoff om 'Fatimas store mål' (4 min.)

Forfatteren fortæller om sit møde med Sierra Leone og om årets bog 'Fatimas store mål'.

Hvad hedder tingene på temne? (2 min.)

Et af stammesprogene i Sierra Leone hedder temne. Hør, hvad forskellige ting hedder på temne.

Tæl til 10 på krio (1 min.)

Lær at tælle til 10 på krio. Det lyder lidt som engelsk, men staves anderledes.

FILM FRA DR

Ramasjang: 'Jagten på regnbuens magi' (6 x 10-13 min.)

En helt ny fiktionsserie i seks afsnit med Ramasjangs mest populære figurer, der rejser ud til årets land med U-landskalenderen.

Motor Mille og Hr. Skæg kommer endnu en gang på en stor opgave med at redde regnbuen: Denne gang må de rejse helt til Sierra Leone, hvor en mystisk ånd er på spil.

Vil det lykkes dem at redde regnbuen i tide? Og hvad skal de stille op med den sære og stædige ånd, der bare vil have hele regnbuen for sig selv?

Heldigvis er Motor Mille og Hr. Skæg ikke helt alene om at løse den store opgave. Der er nemlig masser af børn i Sierra Leone, som gerne vil hjælpe – og sammen er man altså bedst!

DR Lær har lavet en række særlige opgaver til disse film til 0.-1. klasse. Læs mere på side 48.

- Episode 1: Nogen stjæler regnbuen!
- Episode 2: Ånden i træet
- Episode 3: Den farlige ø
- Episode 4: En svær mission!
- Episode 5: Magien er væk
- Episode 6: Ender alt galt?

DR: Årets sang 'Alle med' (2 min.)

Årets sang 'Alle med' er med Motor Mille og Hr. Skæg, og den handler om, at det er bedst, når alle får lov at være med. I kan også synge med (se opgave 23).

DR Ultra: En for holdet

En af de mest populære TV-serier i de senere år på DR Ultra – om de seje drenge og piger, der spiller gedefodbold i klubben FC Streetworld. To af dem – AK og Jasseminho – rejser nu til Sierra Leones hovedstad Freetown for at dyste mod et lokalt hold i streetfodbold.

Modstanderholdet er enormt gode og viser sig at besidde nærmest overnaturlige evner. AK og Jass' nysgerrighed og ønske om at blive lige så gode leder dem på sporet af en mystisk fodbold-guru i Freetown, der måske kan lære dem et trick eller to!

- Episode 1: Sierra Leone vs. Streetworld
- Episode 2: Billetter vs. Baner
- Episode 3: Pant vs. Panna

FILM FRA DREAMTOWN OG FANT

Mød Sierra Leones børn (14 x 1-2 min)

Her får I et unikt indblik i hverdagen for tre børn fra Sierra Leone, der bor ret forskellige steder. De fortæller om deres hverdag og deres drømme, og I kommer bl.a. med dem hjem og i skole. Filmene ligger også på hjemmesidens temaside 'Sierra Leones børn', som I ligeledes kan bruge som udgangspunkt i mini-forløbet om børneportrætter. *Læs mere på side 47.*

Mød Michelle fra slum-området New Town:

- Michelle leger med sine venner
- Michelle går i skole
- Michelle tager en tur til floden
- Michelle gør rent i huset

Mød Osman fra landsbyen ved stranden:

- Osman går i skole
- Osman spiller fodbold med sine venner
- Osman henter vand ved floden
- Osman på surfboardet
- Osman går i kirke
- Osman vasker sit tøj i floden

Mød Zainab, der spiller fodbold:

- Zainab går til fodboldtræning
- Zainab hjælper til derhjemme
- Zainab går i skole
- Zainab viser sit hjem

Kom tæt på årets projekt – for børn (4 x 2-3 min.)

På hjemmesidens temaside 'Alle på banen' giver årets to organisationer, Dreamtown og FANT, eleverne et godt indblik i årets projekt – i børnehøjde: Hvorfor er det vigtigt, og hvordan vil det gøre en forskel? Som del af temasiden ligger fire film, som du også finder i lærernes filmbank. *Læs mere om temaet på side 46.*

- Adana og Kadiatu inviterer dig ind i deres hjem
- Hvad Youth Dream Center betyder for Adana
- Hvordan fodbold ændrede Kadiatus liv
- Drøm om fremtiden sammen med Kadiatu og Adana

FATIMAS STORE MÅL LÆRERVEJLEDNING

Michael Larsen og Christian Vaabensted

Foto: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen m.fl.
Design og layout: Morten Bak og Anna Olesen
Redaktion: Christian Vaabensted

Velkommen til Sierra Leone

Det vestafrikanske land Sierra Leone ligger lige nord for ækvator med kyst ud mod Atlanterhavet. Landets naboer er Guinea og Liberia. Sammenlignet med andre lande i Afrika er Sierra Leone lille med sine knap 72.000 km². Det er kun cirka halvanden gang så stort som Danmark.

Kyststrækningen er – bortset fra bjergkæden lige omkring hovedstaden Freetown – et ret fladt område med mangrovesump og med en perlerække af smukke palmestrande med kridhvidt sand. Den nordlige og østlige del af Sierra Leone er højland med bjerge og sletteområder. I denne del af landet er der store forekomster af både diamanter, guld og andre værdifulde mineraler.

En stor del af de mennesker fra afrikanske lande, der fra 1500-tallet og frem blev gjort til slaver, blev sejlet til de europæiske kolonier fra Sierra Leones kyst. I slutningen af 1700-tallet, hvor slaveriet nærmede sig sin ophævelse, blev det besluttet at sejle nogle af efterkommerne tilbage til den samme kyst, som deres forfædre var blevet udskibet fra. Tanken var, at her skulle de skabe en ny tilværelse som frie mennesker. Det blev disse mennesker, der grundlagde Freetown. Bevidstheden om den historie er stadig vigtig i Sierra Leone i dag.

Siden selvstændigheden i 1961 har Sierra Leone været tyngt af en blodig borgerkrig, der varede fra 1991 til 2002, og siden af et udbrud af den frygtede ebolavirus i 2014-2016. Begge dele har været med til at fastholde Sierra Leone som et af de mindst udviklede og fattigste lande i verden. Derudover kom COVID-19 også til Sierra Leone og lukkede store dele af samfundet ned.

Indbyggertallet i Sierra Leones byer vokser. Det gælder ikke mindst for Freetown. Nye tilflyttere må slå sig ned i byens slumområder, hvor der både er mangel på plads, på rent drikkevand, sanitet og elektricitet. Situationen i disse områder er barsk, og mange af børnene her – især pigerne – får ikke adgang til uddannelse og dermed jobmuligheder. Men det er også områder med et stærkt fællesskab.

Årets organisationer Dreamtown og FANT arbejder i Sierra Leone med særligt fokus på at inkludere piger og unge kvinder i samfundet. Det sker via sport og uddannelse, hvor der bliver skabt trygge, sjove og lærerige steder at mødes.

Indhold

FAKTA OM SIERRA LEONE:

- 2 Oversigt: Årets film
- 4 Velkommen til Sierra Leone
- 6 Sierra Leones historie – og slaveriet
- 11 Da ebola ramte Vestafrika
- 12 Sierra Leone i dag
- 18 Værd at vide om Sierra Leone
- 23 Natur, geografi og klima
- 26 Et besøg i Kroo Bay
- 30 Børneliv i Sierra Leone
- 32 Årets projekt
- 34 Sådan arbejder FANT og Dreamtown

VEJLEDNING TIL LÆREREN:

- 36 Hurtigt overblik: Her er materialet
- 38 Intro: Sammensæt nemt et godt forløb
- 40 Grundforløbet i 10 trin
- 42 Fagmoduler til Dansk
- 43 Miniforløb til Dansk: Kommunikation
- 44 Fagmoduler til Billedkunst, Håndværk/design og Matematik
- 45 Fagmoduler til Natur/teknologi og Madkundskab
- 46 Fagmoduler til Leg/bevægelse og Tværgående
- 47 Miniforløb til Dansk og N/T: Arbejd med børneportrætter
- 48 Ekstra opgaver fra DR Lær – med Hr. Skæg og Motor Mille
- 49 Intro: Fordelene ved web-værktøjerne
- 50 Trin for trin: Børnenes egen U-landskalender
- 52 Trin for trin: Fotohistorier
- 54 Her er opgavernes kompetencemål
- 55 FN's Verdensmål

Sierra Leones historie – og slaveriet

Det område på Afrikas vestkyst, der i dag er Sierra Leone, har været beboet af forskellige etniske grupper som for eksempel Mende, Temne, Sherbo og Vai i flere tusinde år. Nogle af dem slog sig ned i regnskoven i området ved landets nuværende hovedstad Freetown. På den måde var de på den ene side beskyttet af Atlanterhavet og på den anden af bjergkæden, der omkranser Freetown.

Mellem det 13. og det 15. århundrede lå Sierra Leone i randområdet til det mægtige kongedømme Mali. Mali var på det tidspunkt et knudepunkt for karavanehandelen til det nordlige Afrika med Timbuktu som det vigtigste handelscentrum. Handlen bragte nye varer, teknisk viden, redskaber og den islamiske tro med sig til den vestafrikanske region.

Løvebjergenes land

Portugisiske søfolk var de første europæere, der kom ned langs Afrikas vestkyst. I 1462 kastede portugiseren Pedro de Cintra anker ud for Sierra Leones kyst. Han navngav landet Serra de Leao – løvebjergene.

De portugisiske søfolk syntes, at bjergene lignede sovende løver. Andre skibe kom til, og i 1495 anlagde portugiserne et fort, der fungerede som handelsstation for europæiske handelsskibe.

Efterhånden begyndte briterne også at interessere sig for Sierra Leone, og i 1672 etablerede Royal African Company forter på øerne Bunce og York som udgangspunkt for handel. Det gjorde briterne dominerende i trekantshandlen mellem Europa, Afrika, Caribien og Amerika.

Også Danmark deltog aktivt i den handel.

Den brutale 'trekantshandel' med slavegjorte

Trekantshandlen var utrolig lukrativ for de europæiske handelsfolk. Den gik ud på, at de sejlede våben, krudt og kobbervarer til Vestafrika.

Her byttede de varerne for mennesker, der blev indfanget og gjort til slaver.

De blev så stuvet sammen i lastrummene på de store

træskibe og transporteret over Atlanten, hvor de blev solgt i kolonierne i Caribien og Amerika.

Og så sejlede skibene retur til Europa lastet med bl.a. sukker, der kunne sælges dyrt i de europæiske lande.

Det anslås, at der alene til Bunce Island ved Sierra Leones kyst blev bragt omkring 50.000 mænd, kvinder og børn i perioden fra 1668 til 1807. Flere lokale stammer stod for tilfangetagelsen og leveringen til Bunce Island. Her blev de indfangede mennesker brændemærket, og deres sundhedstilstand og arbejdsdygtighed undersøgt.

Et spirende håb

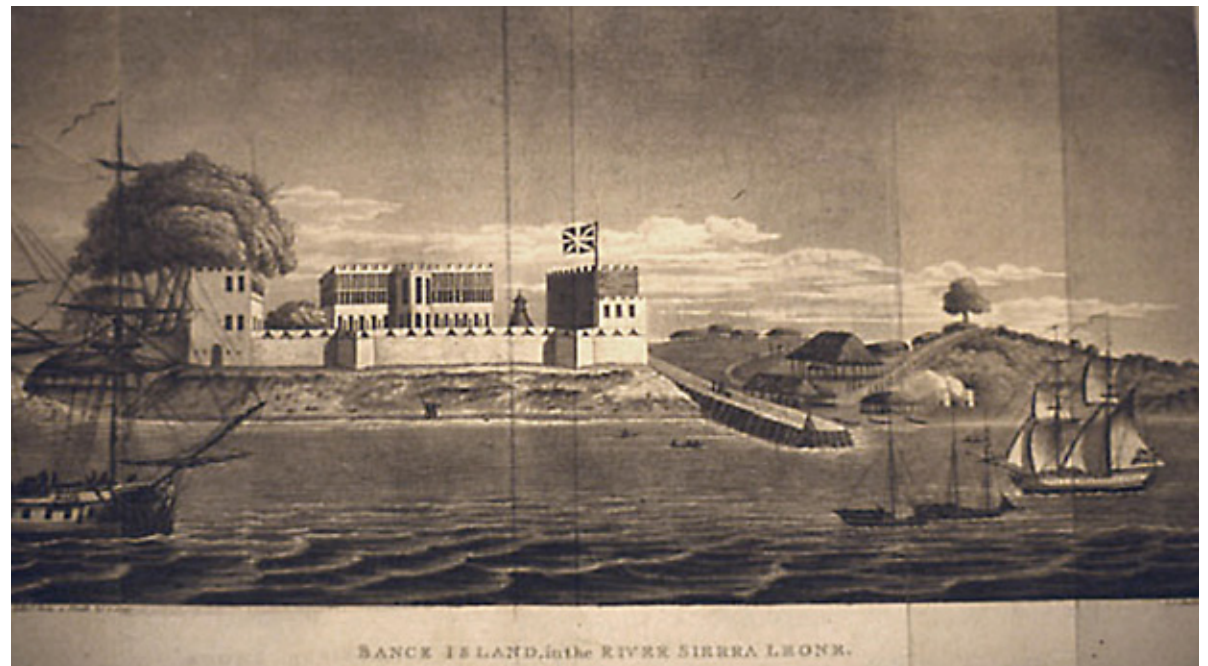
Både forholdene på Bunce Island og på slaveskibene var forfærdelige. De tilfangetagne var lænket til hinanden og stuvet sammen. Overfarten varede mange uger, og

det var almindeligt, at der døde flere om dagen, og de blev uden videre smidt overbord på vej over Atlanterhavet.

I slutningen af 1700-tallet var menneskehandlen en udbredt praksis, der førte til massiv udnyttelse og lidelse blandt afrikanske befolkninger. Men samtidig voksede der i England også en bevægelse frem, som ville afskaffe handlen og give de slavegjorte mennesker en ny mulighed. Denne bevægelse blev kendt som abolitionismen.

Det første store eksperiment

En af abolitionisterne var botanikeren Henry Smeathman, der havde opholdt sig på Banana Island ud for Sierra Leones kyst i en årrække for blandt andet at studere termitter. Smeathman og Granville Sharp – en

Briternes fort på Bunce Island ud for Freetown var fra 1670 til 1808 et af de centrale steder for handel med mennesker på den vestafrikanske kyst. Øen og ruinerne af fortet (se foto t.v.) er i dag på UNESCO's Verdensarvsliste og kan besøges af turister.

Danmark og slavehandlen

I alt fortsatte de europæiske landes handel med mennesker fra Afrika hen over Atlanterhavet i næsten 350 år – og det anslås, at i alt 12,5 millioner afrikanere blev fanget og sejlet afsted til et liv som slaver i den periode.

Danmark deltog i slavehandlen i knapt 140 år – fra 1660'erne til 1803. I den periode fragtede danske skibe og købmænd cirka 111.000 mennesker fra Afrika over Atlanten under forfærdelige forhold i den såkaldte trekantshandel.

Danmark var det første slavehandlende land, der forbød slavehandel. Forbuddet blev vedtaget i 1792 og trådte i kraft i 1803.

Men slaveri blev ikke forbudt på de tre øer i Dansk Vestindien før næsten 50 år senere. Her blev plantager, huse og meget andet stadig dyrket og passet af slavegjorte mennesker helt frem til 1848. Og plantagernes ejere kunne købe og sælge de slavegjorte til hinanden internt på de tre øer.

Der var mange danske købmænd og redere, der tjente store penge på slavehandlen i 16-1700-tallet. Flere steder i København kan man stadig se nogle af de prægtige palæer, der delvis blev finansieret af handel med slaver.

Det Gule Palæ lige ved Amalienborg blev opført af købmanden Frederik Bargum i 1759-64. Han tjente stort på slavehandlen.

anden af de fremtrædende abolitionister – udtænkte en plan for at begynde at transportere frigivne slavegjorte tilbage til det afrikanske kontinent. De valgte Sierra Leone som et muligt sted at etablere en koloni. Det lykkedes dem at overbevise det engelske overhus om ideen. De fik tildelt tre skibe fra den kongelige flåde til formålet.

Dengang boede der 5.000-7.000 tidligere slavegjorte i London. Det lykkedes at få 600 af dem til at melde sig til turen, men herfra begyndte genvordighederne. Afrejsen blev forsinket i flere måneder og mange bukkede under for en smitsom feber allerede inden afgang. Også Smeathman selv døde; muligvis af malaria, som han var blevet smittet med under sit ophold på Banana Island.

Planen var, at skibene skulle ankomme til Sierra Leone i god tid, inden regntiden satte ind, så de kunne nå at bosætte sig og komme i gang med at så. Skibene nåede dog først frem i maj 1787. Og kun med 380 overlevende tilbage ombord. Regntiden satte ind få uger efter. Snart slap provianten op, og tropesygdomme begyndte at florere. De 268 nybyggere, som overlevede regntiden, kom i konflikt med lokale folk, og deres koloni blev brændt ned.

Senere forsøg på bosættelse af tidligere slavegjorte gik dog bedre, og i løbet af de næste 15-20 år udviklede området sig til et mylder af mennesker med vidt forskellige sprog og kulturer. Det er det område, der nu er Sierra Leones hovedstad Freetown. I 1855 var over 50.000 frigivne slavegjorte og efterkommere bosat i Freetown.

Slaveriet blev endelig forbudt i England i 1807, mens der gik endnu 100 år, før det også blev forbudt i Sierra Leone.

Undertrykkelse og opstande

Mange af beboerne i den nye koloni omkring Freetown identificerede sig med den vestlige kultur, som de kom fra, og de følte sig hævet over den lokale 'vilde' befolkning.

De dannede en særlig gruppe kaldet 'krios'. Disse krioer samarbejdede med de engelske koloniherrer om administrationen af kolonien og fik på den måde stor indflydelse.

Mens krioerne således havde indflydelse i kolonien Freetown, så fik resten af Sierra Leone i 1896 status af britisk protektorat. Det betød, at briterne kunne opkræve en såkaldt hytteskat af alle husholdninger.

Det førte til, at lokale stammer gjorde oprør mod det engelske overherredømme. Oprør efter oprør blev slået ned, og mange blev straffet med døden. Alligevel fortsatte modstanden helt frem til 1961, hvor Sierra Leone endelig blev en selvstændig nation.

De svære første år

De første år af den nyvundne selvstændighed var præget af økonomisk fremgang under premierminister Sir Milton Margai, der havde været en af de drivende kræfter bag Sierra Leones grundlov, som blev vedtaget i 1953. Fremgangen hvilede mest på udvinding af diamanter, guld og andre værdifulde mineraler.

Da Margai døde i 1964, blev hans bror Albert Margai valgt til at lede landet. Han ønskede at koncentrere magten om sig selv ved at skabe en et-partistat.

De følgende år blev tumultariske: Oppositionen APC (All People's Congress) og dens leder Siaka Stevens vandt valget i 1967, men en uge senere begik militæret et kup og overtog magten. I april 1968 iværksattes et modkup, og så kunne Siaka Stevens og APC blive genindsat.

18 år med korrupsion, vold og magtmisbrug

Siaka Stevens omdannede Sierra Leone til en et-partistat, og de følgende 18 år blev præget af korrupsion, vold og magtmisbrug. Han tog personlig kontrol over driften af landets diamanminer, og det anslås, at han endte med at have samlet sig en personlig formue på 500 millioner dollars.

Undervejs i perioden overlevede Stevens ikke mindre end tre kupforsøg. Hver gang brugte han det som undskyldning for at fængsle og henrette politiske modstandere.

Landet var på randen af fallit, da Stevens i 1985 i en alder af 80 år trak sig tilbage som Sierra Leones leder. Skolelærere fik ikke udbetalt løn, uddannelsessystemet var brudt sammen, og de unge var ladt i stikken uden mulighed for hverken uddannelse eller arbejde.

Hans udpegede efterfølger var general Joseph Saidu

Momoh, der fortsatte Stevens' korruperte linje og fortsatte med forfølgelse og henrettelser af modstandere.

Den omfattende korrupsion, magtmissbruget og undertrykkelsen resulterer i, at der udbryder en 11 år lang og grusom borgerkrig.

Grusom borgerkrig – og bloddiamanter

I 1991 indledte en gruppe oprørere under navnet RUF (Revolutionary United Front) angreb på landsbyer i Kailahun-distriktet i det østlige Sierra Leone. Foday Sankoh stod i spidsen for RUF. Han var tidligere korporal fra hæren og havde gennemgået træning i blandt andet England. Gruppen havde haft sin base i nabolandet Liberia, og de blev støttet og udstyret af den daværende oprørsleder og senere præsident i Liberia, Charles Taylor.

RUF havde som mål at vælte regeringen og få kontrol over landets naturressourcer, især diamanterne, som der er store forekomster af i den østlige og nordlige del af Sierra Leone. Ved at sætte sig på minedriften kunne RUF udvinde diamanterne og bruge pengene til at udruste hæren med våben og udstyr. Det er derfor, man kaldte dem 'bloddiamanter'.

Ved deres fremrykning gennem landet efterlod RUF sig et blodigt spor af massevoldtægter, mord, lemlæstelser og mishandling af mænd, kvinder og børn.

En af deres metoder var at afhugge fødder, arme eller hænder på modstandere med macheter – og ofrene var helt ned til småbørn. Derfor ser man stadig overalt i Sierra Leone mennesker, der mangler en arm eller et ben. Ligesom man møder de i dag voksne, der som børnesoldater blev tvunget til at deltage i grusomhederne.

Børn som soldater og sex-slaver

Helt fra begyndelsen af borgerkrigen bortførte RUF børn og unge helt ned til 6-7 års-alderen fra de landsbyer, de angreb. Børnene blev tvunget til at dræbe og lemlæste i deres egen landsby, hvis de ville overleve – også medlemmer af deres egne familier.

Bagefter blev de ført med til oprørernes lejre i bushen, hvor de rutinemæssigt fik kokain, amfetamin og hash og dermed mistede realitetssansen.

Drengene blev oplært som børnesoldater, mens

Både oprørerne fra revolutionshæren RUF og nogle af de militser, der støttede regeringshæren, fangede børn og indsatte dem som soldater under den brutale borgerkrig i Sierra Leone. De børn, der overlevede, blev mærket for livet. Man møder dem stadig i dag i Sierra Leone – nu er de yngre, voksne mennesker.

Milton Margai var læge og uddannet i Liverpool. Senere blev han en af de drivende kræfter i uafhængighedsbevægelsen.

Sierra Leones leder fra 1967-1985, Siaka Stevens (t.h.), havde før været minearbejder, politibetjent og stationsforstander.

Der bliver satset stort på udbygning og forbedring af skolerne i Sierra Leone i disse år. Blandt andet er afgifter til skolegang og eksaminer i det offentlige skolevæsen blevet afskaffet – og regeringen har særligt fokus på uddannelse af piger.

pigerne blev tvunget til at arbejde som hus- og sexslaver for oprørshærens soldater.

Det anslås, at der var 5-7.000 børnesoldater i Sierra Leone i løbet af borgerkrigen. Efter krigen blev der iværksat omfattende programmer og oprettet rehabiliteringscentre for at reintegrere børnene i samfundet.

Krigen afsluttes

Borgerkrigen blev først officielt erklæret for afsluttet i 2002 efter flere års international indgriben og forhandlinger.

En fredsproces blev iværksat, og der blev etableret en FN-støttet mission (UNAMSIL) for at hjælpe med at stabilisere og genopbygge landet.

Borgerkrigen efterlod Sierra Leone med dybe sår og en enorm udfordring med at genopbygge og genskabe stabilitet.

Retfærdighed og forsoning blev centrale spørgsmål, og der blev nedsat en særlig domstol for at retsforfølge de ansvarlige for de krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden, der var blevet begået under

konflikten. Retten gav ni tiltalte fængselsstraffe på mellem 15 og 52 år. Blandt andet blev Liberias tidligere præsident, Charles Taylor, idømt 50 års fængsel for krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden.

Siden afslutningen på borgerkrigen har der været afholdt demokratiske valg regelmæssigt, selvom oppositionspartierne i visse tilfælde har oplevet vold og begrænsning af deres forsamlingsfrihed.

Præsident Maada Bio tager over

I 2018 vandt Julius Maada Bio fra Sierra Leone Peoples Party præsidentvalget, der oplevede en høj valgdeltagelse på trods af påstande om valgfusk. I sin første valgperiode har Bio forbedret adgangen til offentlig uddannelse.

Sierra Leone har et af verdens laveste uddannelsesniveauer, og under halvdelen af landets over otte millioner borgere kan læse.

Uddannelse af piger er en central del af indsatsen, hvor flere kvindelige lærere skal rekrutteres og uddannes, mens gravide skolepiger opfordres til at blive i

Valgplakat i Freetown i foråret 2023. Her ses præsident Bio sammen med vicepræsident Juldeh Jalloh. Bio vandt valget.

klassen. Frem til 2020 fik gravide skolepiger forbud mod at fortsætte deres uddannelse.

Alligevel vakte det massiv kritik fra oppositionen, da Bio i november 2022 proklamerede, at han ville bruge 22 % af det offentlige budget på uddannelsessektoren, primært for at efteruddanne lærere, renovere skoler og producere undervisningsmaterialer.

Bio er også blevet kritiseret for regeringens manglende evne til at tackle inflationen. I august 2022 ramte den 28 %, hvilket førte til gadeprotester. Seks politibetjente og mindst 21 civile blev dræbt ved den lejlighed.

Ny 5-årig regeringsperiode til Bio

Det seneste valg i Sierra Leone blev afholdt den 24. juni 2023. Valget forløb forholdsvis fredeligt.

Præsident Bio fik ifølge valgkommissionen 56 % af stemmerne og sikrede sig dermed et snævert flertal. Vinderen skulle have mindst 55 % af stemmerne for at sikre sig sejren i første runde af valget. Den vigtigste oppositionskandidat, Samura Kamara, fik 41 % af stemmerne.

Da ebola ramte Vestafrika

En frygtelig ebola-epidemi har også været med til at lamme udviklingen i Sierra Leone og fastholde landet som et af verdens fattigste.

Den 23. marts 2014 rapporterede WHO om tilfælde af ebola-virus i det sydøstlige Guinea. Det blev begyndelsen på den mest omfattende og dødbringende ebola-epidemi i historien. Nabolandene Sierra Leone og Liberia var de lande, der blev hårdest ramt.

Ebola kom til Sierra Leone i maj 2014. Hurtigt begyndte sygdommen at sprede sig i landet, især i tæt befolkede områder som hovedstaden Freetown og byen Kenema.

Det var første gang, man oplevede, at virussen spredte sig fra isolerede landdistrikter og ind i tætbefolkede bycentre, hvilket gav en hidtil uset risiko for smitte.

Fra begyndelsen af marts 2014 til april 2016 blev der

konstateret 28.616 smittede, og mere end 10.000 døde i de tre lande. I det næststørste udbrud i Uganda i 2000 blev 'kun' 425 mennesker smittet.

Epidemien voksede sig stærk

Mange vanskelige forhold betød, at udbruddet blev så stort: Der havde ikke været ebola i Vestafrika før, det var en af de mest livsfarlige typer af ebola, sundhedsvæsnet var dårligt fungerende, der var lav tiltro til sundhedsarbejderne, der var udbredt fattigdom og mangel på ressourcer, folk rejste i store tal på tværs af grænserne – og så var der lokale begravelsesritualer, der i sig selv øgede risikoen for smitte. Alt dette gjorde det vanskeligt at inddæmme og stoppe epidemien.

Efterhånden blev en række tiltag sat i værk for at få epidemien bremset. Først og fremmest spillede lokale samfund en afgørende rolle, især gennem oplysnings-

kampagner og ved at indføre praktiske forholdsregler for at begrænse spredningen.

Der blev også ydet bistand udefra fra organisationer som WHO, Læger uden Grænser og Røde Kors såvel som fra individuelle lande. De hjalp med at levere medicinsk udstyr, opbygge behandlingscentre og uddanne sundhedspersonale. Danmark bidrog ligeledes til denne indsats.

Sierra Leone blev først erklæret ebola-fri af WHO efter to lange år den 17. marts 2016, men eftervirkningerne af epidemien er stadig mærkbare i landet.

Ebolaepidemien havde en enorm indvirkning på både økonomien og samfundet.

Sundhedssystemet, der allerede var skrøbeligt efter borgerkrigen, blev yderligere belastet. Mange skoler blev lukket, hvilket afbrød uddannelsen for tusindvis af børn.

I flere afrikanske lande er der lang tradition for at jage og spise 'bush meat', dvs. vilde dyr som flagermus, aber, rotter, gribbe og slanger.

Oplysning var en vigtig del af kampen mod spredning af ebola. F.eks. med skilte langs vejen som dette: 'Rør ikke ved de døde. Undgå bush meat. Vask hænder. Ebola-overlevere bærer ikke smitte'.

En ny lov skal nu forbedre kvindernes muligheder i samfundet i Sierra Leone. Målet er at give kvinder ligeløn, barselsorlov, bedre jobmuligheder og politisk repræsentation.

Sierra Leone i dag

Inden Ebola-epidemien i 2014 så det ellers ganske lyst ud for både økonomien og fremtidsudsigterne i Sierra Leone,

ikke mindst fordi eksport af jernmalm til Kina var eksploderet inden for nogle få år. I 2013 steg landets BNP med hele 20 %.

Men så indtraf tvillinge-katastrofen: Ebolaen ramte – og priserne på jernmalm faldt markant på det internationale marked.

Og lige som resten af verdens lande blev Sierra Leones økonomi blot få år efter også udfordret af først COVID19-epidemien og derefter af Ruslands krig mod Ukraine, der blandt andet har fået priserne på fødevarer til at stige kraftigt.

Hvert år udgiver FN's udviklingsprogram UNDP sit 'Human Development Index', der måler verdens landes gennemsnitlige resultater på tre helt centrale områder: Forventet levealder, uddannelse og indtægt (BNP pr.

indbygger). I 2022 lå Sierra Leone som nummer 181 ud af 195.

Tjener for lidt på naturressourcerne

Udover jernmalm råder Sierra Leone over værdifulde naturressourcer som diamanter, guld, titanium, aluminium og bauxit, der skibes ud fra Freetown, som har en af verdens største naturlige havne.

Desværre er udvindingen af de værdifulde mineraler ikke kommet befolkningen til gode. Det er primært de udenlandske mineselskaber, der har høstet indtægterne. Tidligere blev især diamanterne smuglet ud af landet. Ud over mineralerne har Sierra Leone en mindre eksport af kakao, kaffe og fisk.

Korruptionen er udbredt

Korruption er et meget alvorligt problem i Sierra Leone

og har været det helt siden selvstændigheden i 1961. Og på trods af at anti-korruption har stået højt i skiftende præsidenters valgprogrammer i årtier, så er det endnu ikke lykket at sætte væsentligt ind over for den.

I Transparency Internationals årlige rapport fra 2022 svarer 52 % af de adspurgte sierraleonere, at de inden for de seneste 12 måneder har betalt bestikkelse til offentligt ansatte. For eksempel er korruptionen så udbredt, at mange forventer at skulle bestikke politifolk for at komme igennem de mange kontrolposter på vejene. Men det foregår også i sundhedsvæsenet, i skolesystemet, på offentlige kontorer og i erhvervslivet.

Et kæmpe uformelt arbejdsmarked

Sierra Leones befolkningstal nåede 8,5 millioner mennesker i 2023. I dag ligger det gennemsnitlige fødselstal på 4,1 hvor det i 1980 var oppe på 6,7. Den

En kvinde i slumområdet Dwarzark i Freetown foran sin lille hårsalon. Hun sælger de populære extensions, som kvinder og piger fletter ind i frisuren.

Defekte fjernsyn, mobiltelefoner og anden elektronik bliver repareret i de smalle gader midt i Kroo Bay-slummen. Alle må skabe sig et levebrød.

I stenbruddet varmes klippen op med ild, så det er nemmere at slå store stykker af. Herefter hamres de i mindre bidder. Lønnen er lav, men det er et job.

forventede gennemsnitlige levealder er i samme periode steget fra 40 til 55 år. Så på disse vigtige punkter er udviklingen gået væsentligt fremad.

Sierra Leones befolkning er en af de yngste i verden. Omkring 60 % af befolkningen er under 25 år, og 55 % af befolkningen er i den arbejdsdygtige alder fra 15 til 55 år. Langt de fleste af dem er dog tvunget ind i uformelle og sårbare job. Det kan være som daglejere i byggesektoren, som gadesælgere, chauffører, køkkenmedarbejdere mv. 58 % arbejder i landbrugssektoren.

Flytter fra land til by

Flere og flere sierraleonere flytter fra landdistrikterne og ind til byerne, hvor der er lidt bedre muligheder for at uddanne sig og tjene penge. Det er i særlig grad hovedstaden Freetown, som de fleste søger til. Infrastrukturen i hovedstaden har dog svært ved at følge med.

Der er langt fra nok boliger til alle de nyankomne, og derfor vokser byens slumområder. Der er heller ikke mange job, så de fleste må nøjes med at leve fra dag

til dag og med helt minimale indtægter. 'Fast money' – hurtige penge – er i høj kurs. I dag lever omkring 43 % af befolkningen i byområderne.

På vej mod bedre vilkår for kvinder

Kvinder i Sierra Leone har i århundreder levet i et patriarkalsk system, der har holdt dem ude af samfundets sociale, politiske, religiøse og økonomiske sfærer.

Det har også været normen, at en kvinde både skal tage sig af børn og husligt arbejde – og desuden passe det lille landbrug, som de fleste familier uden for byerne driver for at forsyne sig selv med afgrøder. Derfor har de også været afskåret fra at uddanne sig.

En anden stor hindring for kvinders uddannelse har været, at gravide piger og kvinder er blevet forment adgang til skolerne. Det er et særligt stort problem, fordi 36 % af de gravide i Sierra Leone er teenagepiger. Først i 2019 blev den bestemmelse ændret efter pres fra den vestafrikanske union ECOWAS (Economic Community of West African States).

Siden da har Sierra Leone også iværksat National Policy on Radical Inclusion – en politik for, hvordan uddannelsessystemet skal tilbyde marginaliserede grupper bedre adgang til skolesystemet. Det gælder f.eks. gravide og unge mødre, men også børn med handicap, børn i udkantsområder og børn fra de fattigste familier.

Desuden skal en ny lov, der blev endeligt vedtaget i februar 2023, forbedre kvinders muligheder i samfundet på andre måder. Målet er at give kvinder ligeløn, barselsorlov, bedre jobmuligheder og politisk repræsentation. Loven indebærer bl.a., at der allerede efter valget i juni 2023 skal være mindst 30 % kvinder i både parlamentet og ministerierne, på ambassadørposter og i lokaludvalg.

Kæmpe fokus på bedre skoler og uddannelse

Skolesystemet i Sierra Leone har gennemgået betydelige ændringer de seneste år.

Regeringen har øget investeringerne i uddannelse,

NGO'en Youth Dream Center arbejder sammen med den danske organisation Dreamtown om at drive gratis uformel uddannelse til marginaliserede børn og unge i Sierra Leone. Det giver dem mulighed for at skabe sig en levevej.

Grundskolen er obligatorisk i Sierra Leone, og forældre kan blive straffet for ikke at sende deres børn i skole. I disse år gennemfører Sierra Leones regering en meget omfattende indsats for at forbedre skolesystemet.

Kvinder i landområderne tager sig traditionelt af opgaverne i hjemmet – også markarbejde. Det afholder dem fra at tage i uddannelse.

og der er både indført programmer til at styrke læreruddannelsen, forbedre infrastrukturen og øge adgangen til uddannelse for sårbare grupper som piger og børn med særlige behov.

I august 2018 lancerede regeringen i Sierra Leone også initiativet Free Quality School Education, der giver gratis adgang til undervisning for alle børn i offentligt godkendte skoler. Skolegang er obligatorisk for børn i alderen 6 til 16 år.

Men selvom grundskole-uddannelsen er gratis, er der stadig udfordringer med både adgangen til uddannelse og kvaliteten af den.

Mange børn i Sierra Leone har i praksis stadig vanskeligt ved at få skoleuddannelse på grund af fattigdom, mangel på infrastruktur og lang vej til nærmeste skole.

Kvaliteten af undervisningen er også et problem mange steder.

Der er bl.a. overfyldte klasseværelser samt mangel på undervisningsmaterialer og kvalificerede lærere.

Også i Freetowns slumområder er det gerne kvindernes opgave at hente vand, passe børn, lave mad og ofte desuden at drive en lille bod ved siden af, som familien kan tjene lidt penge på.

Desuden sker det jævnligt, at lærerne afkræver ulovlige skoleafgifter af eleverne – og at de endda bliver straffet fysisk, hvis ikke der bliver betalt.

Mange flere i skole – nu skal de fastholdes

Regeringens initiativer har faktisk ført til, at flere børn nu kommer i skole, men antallet af elever, der dropper ud af skolen, stiger desværre også. Det er der mange grunde til. I regeringens nationale strategi for at forhindre, at eleverne dropper ud, nævnes en lang række årsager:

Børneægteskaber, omskæring af piger, fysisk vold og overgreb i lokalsamfundet, forældreløshed, fattigdom, børnearbejde, omkostninger til mad og skoleuniformer m.m. – og fysisk og psykisk afstraffelse i skolen. Desuden fravælger nogle forældre simpelthen skolegang til deres børn, fordi de ikke kan se meningen med det.

En anden barriere er, at eleverne skal bestå en eksamen for at fortsætte fra Primary Education (1.-6. klasse)

til Junior Secondary Education (7.-9. klasse). Det er der mange af børnene, som ikke kan klare.

Skulle man så nå hele vejen igennem til gymnasiet og videre på universitet, er der ikke mange job til de nyudklækkede kandidater. Derfor vælger mange læger, sygeplejersker, ingeniører og lærere at emigrere til især USA og England.

Der er store sundhedsproblemer

Sundhedsvæsenet er også meget begrænset i det fattige land.

Sygehusene uden for de større byer er generelt dårligt bemandede og mangler udstyr og medicin. De fleste mennesker må derfor nøjes med at modtage hjælp fra lokale sundhedsklinikker bemanded med sygeplejersker. Man skal også betale et mindre beløb for behandling. Det betyder, at mange ikke får den rette behandling og i stedet søger billigere hjælp hos lokale medicinmænd.

Børnedødeligheden i Sierra Leone er en af verdens

højeste. Det samme gælder antallet af kvinder, der dør i forbindelse med graviditet og fødsel.

Der bliver gjort en stor indsats for at begrænse malaria i landet, men det er stadig den mest udbredte sygdom. De største udbrud sker, når regntiden sætter ind i maj.

Der udbryder også jævnligt epidemier af kolera, tyfus, gul feber og lassa-feber, som er vidt udbredt i det vestlige Afrika og overføres ved kontakt med inficeret urin eller af smittede mus og rotter.

Mange børn lider også af kronisk underernæring, der både hæmmer barnets fysiske og mentale udvikling (stunting).

Børn arbejder – men mest i familien

Børnearbejde er forbudt i Sierra Leone. Landet har også vedtaget egne love for at beskytte børns rettigheder. Desuden har de ratificeret internationale konventioner fra FN og ILO om børnerettigheder og børnearbejde. Men fattigdommen i landet betyder, at det er et langt, sejt træk. Egentligt børnearbejde uden for hjemmet er ikke udbredt i dag, men mange børn har store opgaver med at hjælpe til i familien – særligt i provinsen.

Børnearbejde er blevet forbudt ved lov i Sierra Leone – og det er ikke særlig udbredt længere. Mange børn må dog hjælpe til uden for skoletiden og i weekenden i familiens jordbrug, fiskeri eller gadesalg. Derfor har de fleste børn meget lidt fritid.

Danmark samarbejder med Sierra Leone

Danmark støtter udviklingen i Sierra Leone gennem Danidas Civilsamfundspulje, der bestyres af sammenslutningen Cisu. Der er for tiden 30 aktive projekter i Sierra Leone (ved redaktionens slutning). Der er f.eks. projekter indenfor klimatilpasning, uddannelse og sundhed. To af de danske organisationer, der arbejder i Sierra Leone, er Dreamtown og FANT, der også laver årets U-landskalenderprojekt.

Danmark er også en vigtig donor til store internationale indsatser i Sierra Leone, herunder EU's udviklingsprogrammer, Verdensbankens programmer og det udviklingsarbejde, der drives af en hel række af FN's organisationer.

EU er en af de største donorer til Sierra Leone. I 2021-24 giver EU udviklingsbistand til Sierra Leone på 245 mio. euro.

Pengene går til udvikling af bl.a. en grøn og bæredygtig økonomi, uddannelse og til at styrke regeringens og den offentlige sektors effektivitet, så der kan gives bedre ydelser til borgerne.

Under ebola-udbruddet i Sierra Leone 2014-2016 støttede Danmark kampen mod den dødbringende sygdom ved at udsende flere hold sundhedspersonale samt med penge til Læger uden Grænser, FN, Verdensbanken og andre organisationer.

Den danske statsminister Helle Thorning-Schmidt rejste til Sierra Leone i 2015 for at vise Danmarks opbakning og solidaritet.

En dreng hjælper til på en fiskerbåd i fiskerlejet Funkia i Freetown. Drenges opgaver er at stage bådene ud og ind i havnen, pøse vand ud undervejs og tage sig af ankeret. De fleste af dem hjælper dog nu kun til i weekenden – i hverdagene går de i skole.

Adgang til vand er et stort problem i Freetown-slummen Dwarzark, som ligger på en stejl bjergside. Ofte er det børnenes opgave at bære vand op ad de stejle skrænter.

Værd at vide om Sierra Leone

Træet, der var et symbol for frihed

Den 24. maj 2023 passerede et kraftigt uvejr ind over Freetown og knækkede Sierra Leones vigtigste og mest berømte træ: Et højt og ældgammelt kapoktræ midt inde i byen. Træet siges at have stået der i århundreder.

Historien bag det er, at de hjemvendte slavegjorte samledes under netop dette træ, da de ankom til Freetown i slutningen af 1700-tallet og starten af 1800-tallet.

Træet var bedre kendt som 'Bomuldstræet' – opkaldt efter bomuldsmarkerne i Amerika, hvor de hjemvendte havde været tvangsarbejdere.

Bomuldstræet var kendt af alle i Sierra Leone – og er også på landets pengesedler. Det var national kulturarv og et symbol for frihed.

Religion: Fredelig sameksistens

I Sierra Leone er 77 % af befolkningen muslimer, mens 23 % er kristne.

Tallene er ikke helt præcise, for der er også folk, som bekender sig til andre trosretninger som rastafarianisme, jødedom og hinduisme. I de fleste dele af

Sierra Leone eksisterer også de såkaldte "hemmelige selskaber". Her praktiseres mere traditionelle former for religion.

Der er religionsfrihed i landet, og religiøs tolerance kendetegner også det daglige liv. Her har religionerne en fredelig sameksistens, og ægteskaber, venskaber og familier eksisterer fint på tværs af religiøse overbevisninger.

Fodbold er vigtigst – og nu også for kvinder

Fodbold er den altoverskyggende sport i Sierra Leone og bliver både spillet langt ude på landet, på strandene, i skolerne og i Freetowns slumkvarterer.

I 2023 blev den første kamp spillet i den nye nationale fodboldrække med 12 hold for kvinder. Der dyrkes også cricket, basketball, hockey og forskellige former for kampsport.

Flere sprog og etniske grupper

Engelsk er Sierra Leones officielle sprog, og det blev indført i tiden som britisk koloni.

Krio er imidlertid det udbredte, dagligdags fælles-

Mini-parlør til krio

Næsten alle i Sierra Leone kan tale Krio. Mange af ordene på krio har rod i engelsk, og det er nemt at høre, når de bliver udtalt. Her har vi prøvet at vise udtalen af nogle gode turistfraser på krio – altså skrevet med danske bogstaver. Kan du spotte, hvor der er engelske ligheder – og hvor der ikke er?

Dansk	Krio (udtale)
Hej	Kusjæ
Hvordan går det?	Aw di bådidi?
Det går godt	Di bådidi fajn
Hvad hedder du?	Wætin ju næm?
Jeg hedder...	Maj næm na...
Dejligt at møde dig	A gladi få miit ju
Hvor gammel er du?	Åumos ajja ju åul?
Jeg er 9 år	Maj na naysn ajja åul
Tak	Tænki

I dag står kun en træstub tilbage af det ikoniske 'bomuldstræ' i rundkørslen midt på Siaka Stevens Street i Freetown.

Fodboldtræning i slumrådet Kroo Bay. NGO'en FANT støtter bl.a., at også piger kan spille fodbold og derved skabe netværk og tilknytning til skolen.

Den trehjulede taxa hedder en keke. De er på få år blevet et hit i Freetown. De er også blevet en jobmulighed for unge mænd.

The Flying Stars er et fodboldhold og et socialt projekt for mennesker, der mistede lemmer under borgerkrigen. Her træner de på stranden i Freetown.

sprog i Sierra Leone og forstås af næsten hele befolkningen. Krio er baseret på engelsk og er en arv fra frigivne slavegjorte fra Nordamerika og det britiske imperium, der rejste tilbage til Sierra Leone. Mange ord minder meget om engelsk, men staves anderledes.

Derudover taler forskellige etniske grupper i landet deres egne sprog. De mest udbredte er Mende og Temne, men der tales også mange andre sprog.

Det betyder flagets farver

Sierra Leones flag blev første gang hejst ved landets uafhængighed den 27. april 1961 og har været dets officielle flag siden da. Det er et trefarvet banner med

horisontale striber i grøn, hvid og blå. Hver farve har sin egen betydning:

- Den øverste grønne stribe repræsenterer landbrug, naturressourcer og bjerge.
- Den midterste hvide stribe symboliserer retfærdighed, fred og enhed.
- Den nederste blå stribe repræsenterer Atlanterhavet og fiskeriet.

Pengene hedder leoner

Valutaen i Sierra Leone hedder leoner. 10.000 leoner er ca. fire danske kroner. Regeringen har besluttet at reformere valutaen ved at fjerne de sidste tre nuller,

så 10 'nye leoner' svarer til 10.000 'gamle leoner'. De nye pengesedler er allerede sendt i omløb, og her i 2023 bruges nye og gamle sedler side om side. Som betalingsmiddel bruges næsten kun kontanter. Som rejsende i Sierra Leone er det en god idé at have et kontant beløb i dollar med sig, som så kan veksles på hoteller eller på gaden i Freetown. Hæveautomater er der nemlig ikke mange af, og kreditkort kan kun bruges på større hoteller og restauranter.

Et helt særligt fodboldhold: The Flying Stars

Den brutale borgerkrig i Sierra Leone kostede 50-70.000 mennesker livet. Desuden mistede i tusind-

Et par opfindsomme unge mænd i Dwarzark-slummen har lavet deres eget fitness-center. Projektet er støttet af Dreamtown, og det er blevet et lokalt trækplaster. Redskaberne er lavet af dåser, store tandhjul og cement.

10 leoner svarer til knapt 4 danske kroner.

Sierra Leones flag – på en fiskerbåd.

Fiskerne i Freetown-bydelen Funkia passer og plejer deres træbåde, som er grundlaget for deres indtægt. Varm trætrøjere og maling i flotte farver beskytter mod nedbrydning og vand.

vis af sierraleonere lemmer, fordi oprørshæren som et særligt kendetegn huggede ben, hænder og arme af civile borgere med macheter – endda også på børn. Disse mennesker har efter krigen oplevet at blive diskrimineret på grund af deres handicap, har haft ekstra svært ved at finde arbejde og har derfor levet på kanten af samfundet. Samtidig er handicappet for altid et fysisk minde om borgerkrigens rædsler.

Fodboldklubben The Flying Stars Amputee Football Club er et af de initiativer, som støtter sierraleonere, der mistede lemmer under krigen.

Klubben findes i fire byer i landet, blandt andet i hovedstaden Freetown. Her mødes holdet en gang om ugen til træning på stranden. De spillere, der mangler et ben, bruger krykker. Målmændene mangler en hånd eller en arm. For spillerne giver klubben et fællesskab, men samtidig fungerer den som et netværk i deres stadige kamp for at skabe større inklusion for mennesker med et handicap.

Maden: masser af ris, fisk og grønt

Sierra Leones køkken består mest af fisk, frugt og grøntsager samt ris og fufu, som er en vigtig del af de fleste måltider. Fufu er en tyk grød lavet af rodfrugten kassava eller af madbananer. Et mundheld siger, at man ikke har spist, hvis ikke man har fået ris. Her er nogle typiske retter fra Sierra Leone:

- **Gryderet af kassavablade:** Der vokser masser af kassava i Sierra Leone. I denne ret bruges bladene, der males til en pasta og koges med palmeolie. Ofte tilsættes lidt kød eller fisk. Man spiser gerne ris til.
- **Jollof rice:** Jollof rice er en meget populær ret i hele Vestafrika. Den består af ris, tomater, løg, salt og rød peber, og retten kan tilberedes med ekstra grøntsager og forskellige typer kød eller fisk.
- **Jordnøddegryde:** En anden populær ret, der laves med jordnøddesmør, kød (ofte kylling) og grøntsager som okra og aubergine. Det serveres ofte med ris.
- **Fisk:** På grund af landets lange kyst er fisk en vigtig del af kosten for mange. Fisken grilles, dampes, steges eller anvendes i supper og gryderetter.
- **Frugter** som mango, ananas, papaya og bananer er også udbredte.

Fangsten er blevet dårligere de senere år for de fleste fiskere i Sierra Leone. De mener, at de store internationale trawlere overfisker landets fiskebestand og ødelægger havbunden og fiskenes ynglepladser. Ofte giver en lang fisketur kun ganske få fisk i nettet.

En typisk sierraleonsk ret: Ris med en sovs af kassavablade, chili og fisk.

Mikrobutik med frugt og grønt, som dyrkes året rundt i det tropiske klima.

De lavtliggende sumpområder omkring byen Makeni helt inde i det centrale Sierra Leone er et godt sted at dyrke løg, kassava og andre basale fødevarer. Det giver mad på bordet og en lille indtægt. De store tuer er bede, der holdes fugtige af vand nedefra.

Natur, geografi og klima

Der er en våd og en tør årstid

Sierra Leone har tropisk klima med høj luftfugtighed og temperaturer mellem 26 og 36 grader året rundt.

Fra maj til november er det regntid, mens resten af året er tørt. Regntiden bringer store vandmasser med, der gør jordvejene ufarbare.

Mudderskred er også en risiko i regntiden. Det sker jævnligt, at de koster mange mennesker livet.

F.eks. slog et mudderskred i Freetown i 2017 over 1.000 mennesker ihjel og efterlod 3.000 hjemløse. Katastrofen opstod, fordi folk i årevis havde fældet træer og

anden vegetation på bjergsiden på Sugar Loaf Mountain og bygget boliger i stedet. Derfor førte et massivt regnvejr til et af de største jordskred i Freetowns historie.

I den tørre tid blæser 'harmattanen', en kold, tør vind, der fører store mængder sand fra Sahara og får nattemperaturer til at falde til 16 grader.

Chimpansernes land

Dyrelivet er præget af det tropiske klima – men også af menneskets indgreb i naturen.

I havet ud for Sierra Leone lever havskildpadder,

der kravler i land på øerne ud for Freetown for at grave deres æg ned i sandet.

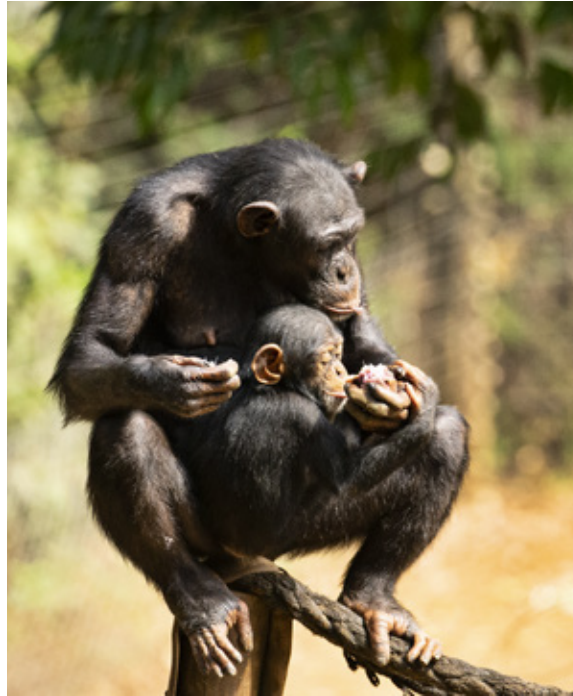
I de skove, der stadig er tilbage i landet, har hele 15 abearter deres levesteder.

Der er oprettet flere beskyttede områder specielt til chimpanser, og det er gjort strengt forbudt at jage chimpanser eller holde dem som kæledyr. Derfor er udryddelsen af chimpanser blevet bremset i Sierra Leone. Faktisk er bestanden vokset i de senere år – i modsætning til resten af Vestafrika. Chimpansen har været Sierra Leones nationaldyr siden 2019, og i de

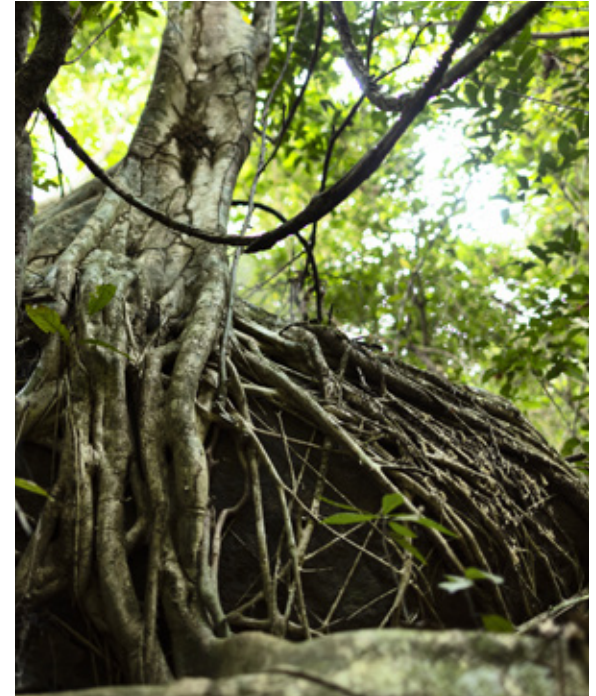

Med sine høje kokospalmer og hvide strande ud til Atlanterhavet siges Sierra Leones kyst at være et yndet sted at optage reklamefilm.

Bestanden af chimpanser faldt særligt under borgerkrigen, hvor de blev jaget og spist. I mange år har fældning af regnskov fjernet store dele af dyrenes naturlige habitat og gjort chimpanserne mere sjældne.

Mangrove langs kysten er en helt unik type bevoksning: Mange særlige arter af træer og buske, som kan vokse i saltvand i tropiske og subtropiske områder.

nye sierraleonske pas fra 2023 optræder chimpansen endda som vandmærke.

Engang levede der mange elefanter i Sierra Leone, men borgerkrig og træfældning har næsten udryddet dem. Man regner dog med, at der stadig findes en del skovelefanter i de nordlige områder. Skovelefanter er mindre, end de elefanter der lever på savannen i Afrika.

Efter sigende skulle der leve forskellige typer krokodiller i sumpområderne, og den meget sjældne dværgflodhest skulle der også være nogle tilbage af. Men det er længe siden, nogen har set dem. På trods af landets navn lever der ikke længere løver i Sierra Leone – og andre store kattedyr er blevet ekstremt sjældne.

Mangrove, palmestrande og regnskove

Sierra Leones tre regioner består af kyst, slette og højland.

Kysten er et par hundrede kilometer lang og er for det meste ret flade områder. Store dele af kysten er

dækket af mangrove. Det er et kompliceret og skrøbeligt økosystem med sumpede områder, der er tæt bevokset af træarter, som kan klare det høje saltindhold i vandet.

Træerne beskytter kysten mod storme og oversvømmelser, og de skaber samtidig et frodigt levested for en rig og varieret bestand af havdyr og landdyr.

Desværre bliver der hvert år ryddet strækninger af mangrove på grund af saltminer, udgravning af sand til brug i byggeriet og dyrkning af ris.

Der er dog også lange strækninger af kysten, der er dækket af strande, som er blandt verdens smukkeste: Den rene 'postkort-idyl' med brede bæltter af kridhvidt sand – rammet ind af svajende palmer.

Det indre Sierra Leone er en lavtliggende slette med mange sumpområder.

Tidligere var området helt dækket af regnskov, men det meste er i dag fældet for at give plads til bosættelse og små landbrug.

I 2002 fik landet et statsligt program til beskyttelse af landets skove, som under borgerkrigen var blevet udsat for meget omfattende ødelæggelser på grund af illegal skovfældning.

Desværre bliver der stadig fældet skov, fordi befolkningen har brug for brænde.

Den nordlige og østlige del af Sierra Leone består af højland med bjerge og sletteområder.

Det er i denne del af landet, der er store forekomster af diamanter.

En kvinde vasker guld inde i et af Sierra Leones gulddistrikter. Da guld er tungere end jord og sten, synker det til bunds og fanges af et klæde i bunden af sliken, mens mudder og grus skylles bort.

A narrow, cluttered alleyway in a slum. The walls are made of corrugated metal and wood. A large, stained white tarp hangs across the top of the alley. In the foreground, a man sits on a wooden stool with a large purple bowl of green leafy vegetables on his lap, looking at a mobile phone. Another person sits on the ground further down the alley. A small dog is visible on the left. The ground is dirt and littered with debris. The scene is lit by natural light from above.

Slumbyen Kroo Bay ligger midt i Freetown og er meget tæt befolket. Området er en veritabel labyrint af helt smalle af gader og gyder mellem små huse bygget af ler, spinkle træpæle og blikplader. Mange af dagliglivets gøremål forgår ude på gaden.

Et besøg i Kroo Bay

– slumbyen hvor årets bog finder sted

Leicester Peak hedder et udsigtspunkt i den lave bjergkæde, der omkranser Freetown. Også andre stednavne i Sierra Leones hovedstad vidner om den tidligere britiske kolonimagt: Liverpool Street, Nelson Lane, Waterloo Street.

Oppe fra Leicester Peak er der frit udsyn over Freetown. Byens skyline udgøres af den 15 etager høje rådhusbygning, der stod færdig i 2020, Siaka Stevens fodboldstadion og nogle få minareter. Resten er fladt og diset, og ude i horisonten ses kysten og kranerne i Freetowns havn, der er en af de største naturlige havne i verden.

Der bor omkring 1,3 millioner mennesker i Freetown, men byen vokser hastigt, fordi der flytter mange tusinde sierraleonere til hvert år. Og der er massiv mangel på både job, boliger, drikkevand, sundhedsydelser og elektricitet.

Lige ud for Freetown ligger et stort, tyrkisk genera-

torskib for anker, og dette ene skib laver op til 80 % af den elektricitet, som hele millionbyen har til rådighed. Det sker også dagligt, at byen rammes af kortere eller længere nedbrud i elforsyningen.

Ultra-smalle gader, smøger og stier

Mange flytter ind i byens slumområder, der i forvejen er ekstremt tæt beboet.

Et af disse områder er Kroo Bay – et lavtliggende areal, der ligger helt ud til kysten i den centrale del af Freetown. Ja, Kroo Bay vokser nu faktisk helt ud i havet. Området er opkaldt efter Kroo-folket fra nabolandet Liberia, der skulle være kendt for at være dygtige bådebyggere, og som slog sig ned her i starten af 1900-tallet for at bygge skibe til briterne.

I dag er Kroo Bay et virvar af smalle gader, smøger, stier og enkelte små pladser. Mange steder kan to slanke personer ikke uden videre passere hinanden

mellem husrækkerne. Nogle få af husene er bygget i ler og sten, men langt de fleste af boligerne er skure, der består af et simpelt træskelet påsat plader og presenninger som både vægge, tag og døre.

Oven på tagene er der lagt store sten for at forhindre, at de bliver revet af, når de hyppige uvejr går i land fra Atlanterhavet i den våde sæson fra maj til oktober.

Overalt i de smalle gader står der også høje stabler af sandsække klar som nødtørftigt værn mod de hyppige oversvømmelser, der går helt ind i husene.

Familier – og udvidede familier med feks. bedsteforældre eller svigerbørn – bor på ganske få kvadratmeter og sover tæt sammen på madrasser og rullemåtter.

Kroo Bay vokser ud i havet

Ude i gaderne går meget af dagen for kvinderne med at lave mad over bål.

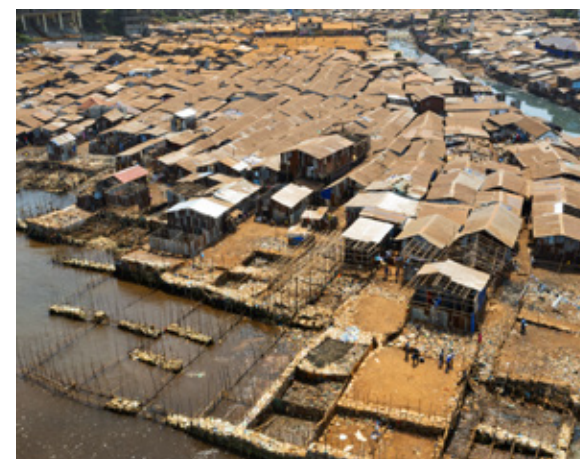
Nogle af kvinderne har slået sig sammen og sat

En kvinde har åbnet en mikro-butik i sit hus. Hun sælger sæbe, batterier og slik. Bagved har hun et rum, hvor der lige er plads til en seng.

Børn i Kroo Bay mødes ved vandkanten. De laver drager af pinde og poser. Bagved ses generatorskibet, der laver 80 % af al Freetowns elektricitet.

Kroo bay udvider sig: Folk bygger bogstavelig talt huse ude i vandet. Fundamentet bygges af sandsække og affald.

En bred vandkanal løber gennem Koo Bay: I den tørre tid er den fuld af affald. Hver dag går børn og voksne omkring for at se, om der skulle være noget i affaldet, som kan bruges eller stadig har lidt værdi.

madlavningen i system, så der både er mad til deres egne familier og til at sælge til andre af de lokale beboere. På den måde skaber de sig samtidig en lille indtægt til deres familie.

Et andet sted sidder to yngre kvinder på hug og hjælpes ad med at vaske og rense plastikflasker, der er fundet i områdets skraldebunker.

Bagefter hælder de palmeolie i flaskerne fra store dunke, så de kan sælge de små flasker videre og tjene en smule.

Andre kvinder sidder rundt om i gaderne og har en lille bod med lidt røget fisk, chili, krydderier, tomater, tyggegummi eller sæbe til salg.

Imens er der konstant trafik omkring vandstationerne, hvor folk henter vand i 25 liters dunke.

Helt ude ved kysten er nogle mænd i gang med at

bygge nye huse direkte ud i havet. Det er nemlig den eneste vej, Koo Bay kan vokse, så der kan blive boliger til tilflytterne.

Ved lavvande indhegner de små arealer med lange bambusstokke og bygger en mur af sandsække rundt om. Inden for sækkene bygger de nu først den lille nye byggegrund:

De lægger lag på lag af jord, slam, slagter og affald, som der er masser af her ved kysten.

Til sidst er grunden blevet så stabil, at der kan bygges et lille nyt skurhus, der snart vil blive hjem for endnu en ny familie.

Et større og større areal af Koo Bay er anlagt på denne måde.

Det gør slum-byen og dens beboere uhyre sårbare over for storme og oversvømmelser.

Imens er en flok små drenge ved at lave drager af pinde og plastic.

Mere affald end vand i kanalen

Midt gennem Koo Bay løber en bred kanal.

Der er flere steder lagt rækker af bildæk ud, så man kan krydse kanalen nogenlunde tørskoet. I den tørre tid er der mere affald end vand i kanalen. Der er ikke renovation i Koo Bay, så meget affald ender her.

Der er også kun få toiletter opstillet, så kanalen bruges også som åbent toilet. Ude midt i affaldet går folk rundt og undersøger omhyggeligt, om der skulle være noget af værdi.

Alt spiseligt affald i kanalen – og i gaderne – tager grisene, der går frit omkring. Ejerne har givet dyrene brændemærker eller særlige snit i ørerne, så de kan

genkende dem, når de skal slagtes eller sælges. I den våde tid kan vandstanden i kanalen sagtens stige flere meter og true folks boliger – og så skal de mange sand-sække i gaderne i brug.

Skolen og fodboldbanen

Kroo Bays stolthed er uden tvivl fodboldbanen:

Det er en stor åben grusplads, som er det eneste sted i området, hvor alle er enige om, at der under ingen omstændigheder må bygges noget som helst. Så vigtig er den.

Der er flere fodboldhold i Kroo Bay, så dagen lang er der træning og kamp for store og små – og nu også for pigerne.

Men fodboldbanen er centrum for dagliglivet. Hele vejen rundt om den er der små boder, frisører og barer og et sted, hvor man kan blive testet for en lang række sygdomme – eller graviditet.

Folk mødes her for at snakke, spille ludo og en hel masse andet.

Og i et hjørne af banen ligger en skole. Og det er skolegang under enkle forhold: ét stort rum, hvor flere af loftpladerne hænger ned, og hvor læreren i bagende varme må forsøge at overdøve støjen fra aktiviteterne udenfor på fodboldbanen for at fastholde de ca. 50 elevers opmærksomhed.

Fodboldbanen i Kroo Bay er det centrale samlingspunkt for hele dette slum-område. Hele vejen rundt ligger der små boder. Det er det eneste sted, hvor alle er enige om, at der ikke må bygges noget som helst.

Husene i Kroo Bay har ét eller to ganske små rum. Her skal der være plads til alle ejendele og til, at hele familien kan sove.

I alle gader og gyder laves der mad dagen lang. Nogle familier har sat madlavningen i system og sælger ud af produktionen.

Der er flere skoler i Kroo Bay: Den offentlige skole ligger lige ved fodboldbanen. Her er mange elever og masser af støj udefra.

Sådan lever børn i Sierra Leone

Danske børn vil kunne spejle sig i mange ting i dagligdagen for sierraleonske børn. Også de har f.eks. pligter hjemme, de skal passe skolen, og de elsker at lege.

Men meget er helt anderledes. De fleste har f.eks. ikke deres eget værelse, mange forhold er barske – og så er der et fællesskab, der har en noget anderledes betydning end i Danmark.

Overalt i Sierra Leone vil du møde mange børn på gaderne, i landsbyerne og andre steder, hvor folk færdes. Landet har nemlig en meget ung befolkning – hele 43 % af sierraleonerne er under 15 år og hver familie har knapt 4 børn i gennemsnit. Her i Danmark er kun 17 % under 15 år – altså kun en tredjedel så mange. Så der mangler ikke legekammerater!

Til gengæld har børnene ikke helt

samme plads i samfundet som her. Det kniber for mange af dem med tid til at lege og med at have steder, hvor børn mødes i et fællesskab og bliver hjulpet eller lærer ting, der giver dem muligheder for at få en bedre fremtid.

Trange forhold i hjemmet

I Freetown bor mange børn i byens forskellige slum-områder. Her bor

familierne sammen i ganske små huse, og de har ingen eller kun dårlig adgang til toilet, vand og el. Husene er ofte lavet af tynde blikplader og ligger helt tæt.

Maden bliver lavet ude på gaden. Ude på landet har mange familier en smule mere plads, gerne 2-4 rum.

Her er det nemlig meget almindeligt, at man bor sammen i en storfamilie med flere generationer – og onkler, tanter,

kusiner og fætre. Så også her sover man tæt: Nogle gange har de voksne en seng, mens de yngste sover på gulvet.

Heller ikke på landet har man toilet i huset – her har man gerne fælles toiletter. Og også her bliver al mad lavet udenfor huset over åben ild.

Det betyder også, at der altid er voksne hjemme og i gang med noget. Og rundt om huset render desuden ofte høns og en masse kyllinger.

Børn har mange pligter

De fleste børn har mange pligter, der kræver meget tid.

De passer yngre søskende og følger

dem i skole. De henter vand og hjælper med mad, rengøring og tøjvask. Og de ældre børn sælger ofte også nødder, appelsiner, kager eller andet på gaden for at tjene penge til familien.

Piger og drenge har nogenlunde samme slags opgaver, men der forventes bare klart mere af pigerne – traditionelt er det drengene, man satser på skal gå i skole og have en uddannelse.

Derfor er det også pigerne, man først tager ud af skolen.

En lidt trang dag i skolen

Forbedring af skolesystemet og mere skolegang til børnene er et kæmpe satsningsområde for regeringen i Sierra Leone i disse år.

De fleste børn kommer i skole – i hvert fald fra 0.-6. Klasse, hvor det også er gratis at gå i skole.

Familien skal dog selv betale for skoleuniform, skolemateriale og bøger. Har man ikke råd til det, kan børnene ikke komme i skole.

Nogle steder er der derfor uformelle skoler, hvor det er helt gratis, og hvor børnene bliver undervist f.eks. nogle timer om eftermiddagen. De dækker nogle af de huller, der er i det officielle skolesystem

For at komme videre i de ældre klasser skal børnene dels bestå eksamen, dels skal familien fremover betale ca. 200 kr. årligt pr. barn. Det er for de fleste familier en meget stor udgift.

Men dagen i skolen er også ganske krævende. Fordi der stadig mangler mange skoler, sidder der helt op til 80 elever i klasselokalet, som ikke er stort. Nogle steder er skoledagen fra kl. 8 til 15 – andre steder er den kun en halv dag for at kunne få plads til to hold elever pr. dag.

I klassen sidder eleverne på bænke

for at få plads til flest muligt, og de bliver undervist på engelsk.

De mest almindelige fag er engelsk, matematik, idræt, religion og billedkunst – og landbrug, som mange skoler også har på skemaet.

I frikvarteret kommer lokale kvinder og sælger ris, frugt og banankager til en lav pris, for børnene har ikke madpakker med.

Fodbold, fritid og fællesskab

Alle børn i Sierra Leone elsker sport og leg, og de bruger de muligheder, der er i lokalsamfundet.

Fodbold er de fleste vilde med, og det kræver heller ikke meget udstyr.

Særligt i slumområderne er dæk også yndet legetøj: De smalle kan man skubbe afsted i dækkræs, og kraftigere dæk bruger de som en slags trampolin – og kan få timevis til at gå med det.

Børn ved floderne eller ved havet bader en masse.

Fælleslege er utrolig populært – f.eks. banke-bøf og blindebuk.

Og så snart børnene hører en tromme eller et stykke musik, går dans eller fælles danselege i gang.

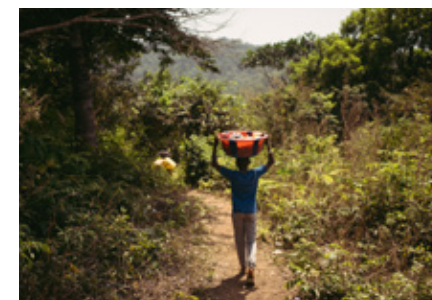
Drømmene er ens - og forskellige

I det hele taget har fællesskab en særlig rolle for børn i Sierra Leone.

De drømmer om mange af de samme ting, som børn i Danmark: at blive læge, pilot eller fodboldspiller.

Men disse drømme bygger ofte på en drøm om at kunne hjælpe deres familie ud af fattigdommen. Giv deres forældre en tryk alderdom og hjælpe deres søskende til at få en god uddannelse.

De er meget bevidste om, at det er vigtigt, at man som familie tager sig af hinanden.

Årets projekt:

Få alle med på holdet – og pigerne på banen

Dette års U-landskalender vil støtte børn og unge i Sierra Leones slumområder – særligt pigerne – så de kan skabe sig en bedre fremtid.

De skal leve uden vold og misbrug, de skal have adgang til stærke sportsfællesskaber, og de skal have adgang til uddannelse, så de i højere grad kan skabe det liv, de drømmer om.

Vi skal sammen med seje børn og unge i Sierra Leone få alle med på holdet.

Årets projekt kommer til at gøre en forskel flere steder i Sierra Leone, også ude i ganske små byer.

Men det fokuserer særligt på storbyens slumområder.

Her er livsvilkårene ekstra barske, og her er pigerne også særligt udsatte.

I den slags områder er en fodboldbane eller en skole noget værdifuldt. De steder kan nemlig skabe et frirum i en

skrøbelig hverdag. Et sted, hvor børn og unge kan mødes, lære, lege og have det sjovt i et fællesskab.

Og det kan også være et sted, hvor de kan møde nogle voksne, der kan vejlede og inspirere dem.

I Sierra Leone er mange børn og unge nemlig ellers udelukket fra at blive inddraget eller hørt i samfundet.

Det gælder i særlig grad for piger

og unge kvinder, som generelt er mere udsatte og svagt stillet.

Med årets projekt skal særligt pigerne med på sportsbanen, med i fællesskabet og støttes til at kunne skabe lidt flere muligheder for sig selv. Og de unge kvinder vil igennem projektet få adgang til uddannelse, der kan sikre dem selvstændighed og en bedre mulighed for at skabe det liv, de selv gerne vil leve.

Projektet vil også arbejde på at nedbryde kønsnormer om, hvad et liv som pige og ung kvinde vil sige – og bidrage til at nedbryde nogle af de barrierer, der forhindrer piger i at kunne gøre deres drømme til virkelighed. De skal have lov til selv at bestemme over deres krop og bedre mulighed for at påvirke deres fremtid.

Piger i Sierra Leone

Som pige i Sierra Leone har man meget lidt at skulle have sagt. Både i sit eget liv og i samfundet.

Der er stor ulighed mellem kønnene, og der er alt for mange piger og kvinder, der udsættes for vold og overgreb – også

i en meget ung alder. Tidlige ægteskaber er en af de vigtigste årsager til, at de piger, der faktisk får chancen for at komme i skole, ikke får den fuldført.

Nogle piger i Sierra Leone lever helt afskåret fra en barndom med læring, leg, sport og sunde fællesskaber – og senere uden adgang til uddannelse og jobs.

To organisationer – og to delmål

Årets projekt drives i et partnerskab mellem de to danske organisationer Dreamtown og FANT, som begge samarbejder med lokale organisationer i Sierra Leone – bl.a. skoler og sportsklubber.

Projektet består af to delmål, som er designet til hver sin målgruppe:

Delmål 1 for projektet:

Fællesskaber for piger i alderen 6-14 år

For den yngste målgruppe på 6-14 år vil årets projekt skabe trygge rammer for en barndom, hvor der også bliver plads til leg og læring og vil nedbryde barrierer omkring piger og sport. F.eks. på fodbold- eller håndboldbanen, der typisk er domineret af drenge.

Pigerne kommer med i organiserede idrætsaktiviteter, hvor de får et stærkt og inkluderende fællesskab med andre piger. Samtidig møder de voksne rollemodeller, der giver børnene en mere generel og personlig støtte – bl.a. ved at tage fat i tabuiserede emner som omskæring og menstruation og give inspiration om pigernes muligheder og rettigheder mere generelt.

Så pigerne – og de drenge, der er med – får ikke bare sjov og fællesskab, de udvikler også færdigheder, selvtillid og viden om deres muligheder. Det er afgørende for, at de kan skabe sig en bedre fremtid.

Denne del af årets projekt foregår i

samarbejde med 16 sportsklubber over hele Sierra Leone. Her er nogle af de øvrige elementer:

- Uddannelse af flere kvindelige sports-trænere.
- Inklusion af piger i design af sportsaktiviteter.
- Organisering af fodbold- og håndboldaktiviteter.
- Sportsudstyr, vand og lægehjælp.
- Kampagner om pigers rettigheder målrettet forældre og lokalsamfund.

Delmål 2 for projektet:

Uddannelse til piger i alderen 15-25 år

For piger på 15-25 år fokuserer projektet på at skabe inkluderende og sikre uddannelsesmiljøer, der giver dem mulighed for selv at skabe sig indtjening og blive selvstændige. Det gør en afgørende forskel – de får en reel mulighed for at kontrollere deres eget liv og forsørge sig selv.

Denne del af årets projekt bliver drevet via tekniske skoler, der giver piger helt konkrete færdigheder, som kan give dem en indkomst. Det kan f.eks. være at blive skrædder, kok, eller at arbejde med IT. Samtidig danner pigerne netværk og lærer om deres rettigheder, og hvordan de kan stå sammen mod vold og overgreb. Projektet foregår i tæt samarbejde med 10 tekniske skoler på tværs af Sierra Leone. Her er nogle af de øvrige elementer:

- Styrkelse af tekniske skoler omkring sikker og inkluderende undervisning.
- Etablering af IT-hubs på skoler.
- Uddannelse af lærere.
- Teknisk undervisning til piger og unge kvinder i blandt andet IT.
- Kampagner med fokus på skolers rolle i kampen mod vold mod piger og kvinder.

Årets projekt understøtter FN's verdensmål

Mål 3: Sundhed og trivsel er gevinsten ved at dyrke sport. Desuden kan man kan man indgå i fællesskaber, der i sig selv fremmer trivsel og livsglæde.

Mål 4: Kvalitetsuddannelse spiller en afgørende rolle for de muligheder, man får i livet. Projektet støtter pigers adgang til kvalitetsuddannelse.

Mål 5: Ligestilling mellem kønnene er afgørende i projektet, der vil styrke piger og unge kvinders rettigheder og mulighed for at skabe det liv, de drømmer om.

Mål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund er en grundsten i arbejdet med børn og unge, der lever et liv i slumområder.

Mål 17: Partnerskaber for handling. Dreamtown og FANT arbejder i årets projekt tæt sammen med lokale partnere, skoler og sportsklubber i Sierra Leone, som skaber bedre betingelser for børn og unge.

På skolen Youth Dream Centre lærer unge piger bl.a. håndværksmæssige fag, som de kan bruge til at skabe deres egen lille forretning, hvor de sælger de varer, de producerer.

FANT og Dreamtown om deres arbejde: **Alle har ret til at drømme**

Dreamtown og FANT støtter lokale ildsjæle, der allerede har organiseret sig med andre unge. Målet er at give børn og unge inspirerende rollemodeller – og give dem mulighed for både at drømme og at skabe reel forandring.

De støtter de unge i at skabe nye muligheder og drømme stort, men også i at sætte realistiske mål for sig selv og deres lokalsamfund.

Det handler om at bygge meningsfulde fællesskaber og give Sierra Leones næste generation mulighed for at lave seje ting og være med til at bestemme.

Over hele verden flytter flere og flere mennesker til byerne for at få adgang til jobs, sundhedsydelser og skolegang. Derfor vokser byerne. Mange steder endda med voldsom hastighed.

I 2050 vil 40 % af verdens unge bo i Afrika – de fleste af dem i byer. I Vestafrika går den udvikling særlig hurtigt. Det skaber et massivt pres på byerne.

Men hvad så, når byen slet ikke er klar til at tage imod alle de mennesker? Hvis der hverken er basal infrastruktur, skoler eller andre muligheder? Hvordan får man her og nu sikret, at byen udvikler sig, så det giver mening helt nede i det enkelte bykvarter – og særligt for børnene og de unge?

Det er det arbejde, Dreamtown og FANT har et fælles fokus på – og som vi også arbejder for i dette års projekt med U-landskalenderen.

FN's verdensmål og livet i byerne

FN's Verdensmål 11 har fokus på at skabe bæredygtige, sikre, inkluderende og robuste byer, hvor mennesker får plads til at udfolde sig og leve deres liv. Hvis det skal lykkes, er det vigtigt at involvere de mennesker, der bor i byen. De er eksperterne, og de ved, hvad der skal til for at skabe bæredygtige forandringer, der gør deres liv bedre dér, hvor de bor.

Dette gælder særligt i de hastigt voksende slumområder. Her bor folk

uden sikker adgang til vand, sanitet og infrastruktur. De bor i dårlige og usikre huse, de bor meget tæt, og de bor oftest på en grund, de hverken ejer eller har nogen kontrol over.

Det forventes, at der om 30 år vil bo ca. 3 milliarder mennesker i den slags byområder.

Fra drømme til handling – og forandring

I Sierra Leone går udviklingen netop den vej. Flere og flere flytter til hovedstaden og til de større byer i provinsen, hvor de bor under meget barske og usikre forhold.

FANT og Dreamtown arbejder på hver sin måde med det samme fokus: At

skabe bedre forhold for nogle af de børn og unge, der bor i de allermost udsatte områder – sammen med lokale partnere.

Begge organisationer arbejder med børnene og de unges egne drømme som udgangspunkt og motor for lokal og personlig udvikling.

De støtter de unge i den helt konkrete proces fra drømme til idéer. Fra idéer til handling. Og fra handling til forandring.

Det giver også de unge en følelse af selv at kunne gøre noget og have magten over deres eget liv.

Og de oplever at kunne gøre en vigtig forskel, både for sig selv, for deres familie, for deres venner og endda for deres lokalsamfund.

Mere om FANT

FANT arbejder med at skabe sportsfællesskaber og sportsfaciliteter i byer i Vestafrika. FANT har sport som afsæt for alt videre arbejde. Det har vi, fordi vi elsker sport, fordi sport er et universelt sprog, og fordi sport skaber sunde fællesskaber. FANT startede i Sierra Leone i 2012. I dag arbejder FANT også i Ghana og Gambia.

I samarbejde med lokale græsrodder og gennem sportsfællesskaberne arbejder FANT også med ligestilling, rettigheder, generel sundhed, demokrati og lokal lovgivning. Sporten giver nemlig også et trygt rum for børnene og de unge, som de ellers ofte mangler helt – et rum for samtaler om tabuer, frygt, fællesskaber, mod og drømme.

Sport, fællesskab og succesoplevelser giver selvværd og får børn og unge til at tro på sig selv. FANT arbejder i høj grad med udsatte grupper – f.eks. børn, piger, unge kvinder og mennesker med et handicap. Vi støtter de stærkeste i at gå forrest som rollemodeller, trænere, anførere eller koordinatore.

På den måde giver indsatsen både de svageste en chance og de stærkeste et ansvar.

FANT's projekter er altid drevet af lokale kræfter og ildsjæle, som kender områderne og de mennesker, projekterne skal nå ud til. FANT arbejder også med myndighederne i forhold til lovgivning, f.eks. inden for parasport.

Mere om Dreamtown

Dreamtown arbejder for at skabe bedre liv for unge i udsatte områder i en række afrikanske storbyer.

Dreamtown begyndte med partnerskaber i netop Sierra Leone i 2010 – med særligt fokus på uddannelse til de børn, der ikke gik i skole efter borgerkrigen. I dag arbejder vi fortsat i Sierra Leone men også i Kenya, Uganda og Zimbabwe.

Sammen med de unge i slummen fokuserer Dreamtown på tre vigtige områder. Vi skaber sikre rum, hvor unge kvinder får en uddannelse i et trygt miljø fri for overgreb. Vi skaber grønne rum, hvor unge lærer om klimakrisen og skaber en indkomst gennem urban farming. Og vi skaber kreative rum, hvor unge gennem musik og kunst udtrykker sig og får en stemme i samfundet.

Alt arbejdet sker i direkte partnerskab med de unge selv. Vi fokuserer på at gøre de unges drømme om en god by til virkelighed.

De unge arbejder for at skabe bedre byrum, og i Sierra Leone omfatter det bl.a. at skabe adgang til skole for børn i de mest udsatte områder.

Dreamtown arbejder primært med unge græsrodder, men vi inddrager også lokale myndigheder og forsøger at bidrage til, at unge får en stemme og inddrages i beslutningsprocesser, der vedrører deres liv og deres fremtid.

Hurtigt overblik: Her er materialets hovedelementer

Årets to bøger

– elevbogen og lærervejledningen

Elevbogen rummer både rigtig gode fortællinger og masser af indtryk og fakta, som eleverne kan bruge i deres arbejde med materialets fagopgaver. I centrum står Daniel Zimakoffs fortælling 'Fatimas store mål'. Han fortæller også to små fabler og et eventyr fra Vestafrika i lavt lix. Desuden rummer bogen en masse korte faktatekster i form af ordforklaringer, billedtekster og tematiske faktasider. Bogen er rigt illustreret med fotos og tegninger. Bogens fortællinger findes også på hjemmesiden som lyd-bøger og som skærm-bøger med tekst og oplæsning til de mindre læsestærke.

Lærervejledningen rummer alt, hvad du har brug for til at forberede et kort eller langt forløb.

- [Faktasektionen](#) giver dig bred baggrund om livet i Sierra Leone, så du kan svare på spørgsmål.
- [Vejledningssektionen](#) giver dig et godt overblik over forløb og opgaver. Plus tips til at arbejde med hjemmesiden og de interaktive web-værktøjer.

Lærer-universet

– med filmbank og opgavebank

Inde under punktet 'For lærere' på hjemmesiden ligger en hel sektion med alle de materialer, du skal bruge.

Opgavebanken rummer alle opgaver som PDF'er. De er lige til at printe ud – enten samlet eller én for én. Opgaverne er brugsklare, giver detaljeret vejledning, de er varierede og rummer mange sjove aktiviteter.

Filmbanken rummer alle film til materialet, og de ligger klar til afspilning. Se også filmoversigten på side 2 her i lærervejledningen.

Billedbanken: Tematiske fotoserier fra elevbogen, lærervejledningen og hjemmesiden. Brug dem, hvis du fortæller frit i klassen eller selv laver aktiviteter.

Andre materialer: Du finder også bøgerne som PDF'er, ekstra indsigt om bl.a. U-landskalenderen samt gratis adgang til tidligere års materialer.

Opdag Sierra Leone

– og websitets andre sider med viden til børn

Denne sektion af hjemmesiden kan bruges uden UNI-Login. Brug den som introduktion til forløbet – eller send eleverne på opdagelse på egen hånd.

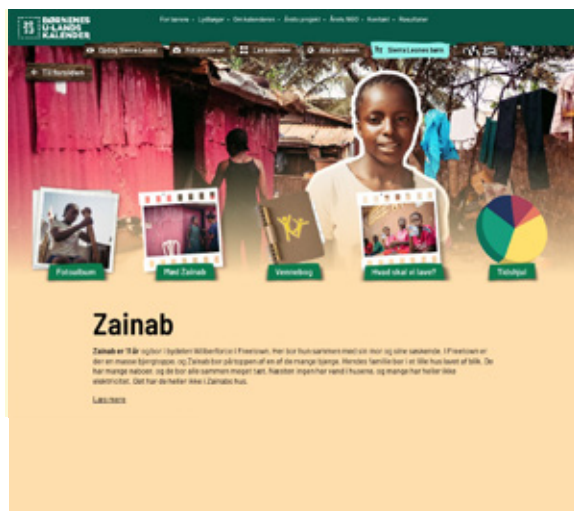
Opdag Sierra Leone: Her leger eleverne sig til et bredt indblik i årets land i børnehøjde – gennem film, infografik, billedserier, faktabøger og quizzer. Her ligger også 'Fatimas store mål' og elevbogens tre eventyr som skærm-bøger med oplæsning, hvor svage læsere kan læse/lytte-træne.

De andre undersider ligger som små links i toppen til voksne og særligt interesserede elever. Her er alle årets film fra DR, der er længere artikler om årets hjælpeprojekt og U-landskalenderen.

Her er også adgang til årets fortællinger som rene lyd-bøger – plus adgang til temasiden om de tre børneportrætter og temasiden, der introducerer eleverne for årets projekt fortalt i børnehøjde.

Husk også de spændende digitale opgaver:

Mød Sierra Leones børn

– og lad eleverne komme tættere på årets projekt

Med temasiden 'Sierra Leones børn' får dine elever en unik mulighed for at lære tre børn fra forskellige steder i landet nærmere at kende. Eleverne møder de tre børn og deres dagligdag gennem korte film, en vennebog, fotoserier og et tidshjul over en typisk dag. Til temasiden er knyttet et mini-forløb med opgaver, som understøtter målpar i Dansk og N/T. Eleverne kan bl.a. lave en tilsvarende vennebog om dem selv og drøfte spørgsmål om forskel i levevilkår. Se mere side 47.

Niveau: Både til 1.-2. klasse og til 3.-5. klasse.

Oplev årets projekt – i børnehøjde

Årets organisationer, Dreamtown og FANT, har lavet en fin oplevelses-side under menupunktet 'Alle på banen'. Her finder eleverne ud af, præcist hvad pengene fra U-landskalenderen går til, og hvordan de vil gøre en forskel. To piger fra Sierra Leone fortæller – med små film og ganske korte tekster. Se mere side 46.

Lav faglige fotohistorier

– med billeder, tekst og lyde fra Sierra Leone

Dette er det ene af U-landskalenderens to web-værktøjer til at løse opgaver og lade eleverne selv formidle om alt det stof, de oplever undervejs.

Eleverne laver fotohistorier i syv trin. Til hvert trin vælger de et billede og skriver billedtekst. De kan også pynte med lyde, vi har optaget i årets land.

Arbejdet er enkelt, fagligt og stramt struktureret. Alt, hvad eleverne skal bruge, ligger klar i web-værktøjet – og resultatet ser godt ud.

Eleverne skal til hver fotohistorie løse en bestemt opgave ved at researche, tage noter og formidle deres besvarelse i syv trin – støttet af guidende spørgsmål. Der er tre faglige temaer at vælge imellem, som retter sig til Dansk og N/T, og i hvert tema er der 2-3 opgave-emner.

Resultatet kan man vise frem for klassen eller forældrene.

Niveau: Primært til 1.-3. klasse, men værktøjet har i flere år været populært helt op til 4.-5. klasse.

Byg en digital kalender

Børnenes Egen U-landskalender til f.eks. forældrene

Også her laver eleverne selv en digital produktion, der ser godt ud og har masser af faglighed. Den basale proces minder om fotohistorierne, men mulighederne og det færdige resultat er helt anderledes:

En digital lågekalendar, hvor eleverne selv lægger viden om årets land ind bag hver låge – i form af foto, overskrift og billedtekst. Kalenderen laves til f.eks. forældrene eller en venskabsklasse. Modtagerne kan se kalenderen på deres egen computer eller mobil, hvor de kan åbne lågerne. De kan også sende den videre.

Med 4, 7, 12 eller 24 låger (det behøver ikke at være en julekalender!) fortæller eleverne om de vinkler på årets land, de synes, er vigtige. De researcher, skriver, vælger og disponerer. Værktøjet er nemt at bruge. I kan også udbygge arbejdet til et mini-forløb med enkle opgaver, der lærer eleverne en masse om kommunikation.

Niveau: Primært til 3.-5. klasse, men kan også bruges med yngre elever i en forenklet proces.

Masser af sjove aktiviteter – med og uden skærm: Så nemt sammensætter du et godt forløb

Start med grundforløbet, og supplér frit med opgaver og miniforløb til de fag, du gerne vil inddrage. Så enkelt fungerer det.

Til alle fag er der gode opgaver, som er lige til at bruge.

De fleste opgaver har niveau-differentierede aktiviteter til 1.-2. klasse og til 3.-5. klasse. Der er mange analoge opgaver og sjove aktiviteter uden skærm. Og der er interaktive temasider og to web-værktøjer, hvor eleverne laver flotte digitale produktioner.

De kommende sider giver dig et godt overblik over, hvordan du kan sammensætte et forløb, der passer til din tid, dine fag og elevernes klassetrin.

Alle opgaver og alle materialer som film og billeder m.v. finder du samlet og på ét sted – nemlig i læreruniverset på hjemmesiden.

Vi har også gjort os umage for at tilrettelægge alt, så materialet er så komplet og brugsklart som muligt.

Et grundforløb – plus fagopgaver

Her i vejledningen får du først et forslag til et godt grundforløb. Det introducerer eleverne for Sierra Leone som land og

for børnenes levevilkår dér. I kommer også godt i gang med at arbejde med elevbogen.

Derefter får du overblik over de byggesten, som du kan supplere dit forløb med efter eget valg.

Det er fagopgaver, hvor eleverne bl.a. kan lave læseteater, kreative opgaver

i billedkunst, mad fra Sierra Leone, bevægelse eller forsøg i Natur/teknologi. Der er også miniforløb, hvor de lærer om kommunikation eller kommer tæt på Sierra Leones børn via børneportrætter. Og meget andet!

Til hver opgave er der et opgaveark i Opgavebanken på hjemmesiden – med mål for undervisningen, vejledning trin-for-trin, liste over materialer og evt. elevark til udprint.

Hvis du vil arbejde med IT-baserede opgaver, kan I lave fotohistorier eller en interaktiv lågekalendar, som eleverne kan sende til familie og venner.

Men der er også mange analoge opgaver, hvor I arbejder uden skærm.

Grundideen: Engagement og faglighed

Vi stræber efter høj fag-faglighed og en høj didaktisk kvalitet i alle dele af materialet – og at alt arbejdet skal være en spændende og engagerende oplevelse for eleverne. Derfor har vi også stor bredde og variation i opgaverne.

En opdagelsesrejse med masser af kernefaglig læring i.

Klassetrin: Målrettet 1.-5. klasse

I hvert opgaveark kan du se, om aktiviteterne er målrettet 1.-2. eller 3.-5. klasse.

De fleste opgaver rummer differentierede aktiviteter til både de yngre og de ældre elever – og mange skoler bruger også materialet i 0. og 6. klasse. På de næste sider får du et hurtigt overblik over alle opgaverne – fag for fag.

Hvilke fag?

I år primært til Dansk, N/T, Billedkunst og Idræt. Men der er også opgaver til Matematik og Hjemkundskab.

Faglige mål ligger klar til brug

Alle opgaver og aktiviteter er udviklet, så de understøtter vigtige kompetencer og målpar på fag og klassetrin. I hvert opgaveark finder du de mål, der understøttes – plus inspiration til læringsmål og tegn på læring for klassen. Bagerst her i lærervejledningen finder du også et skema med overblik over, hvilke opgaver, der understøtter hvilke kompetencemål.

Hvor lang periode og hvornår?

Mange laver en fagperiode på 2-6 uger i et eller flere fag. Eller 1-2 fulde emne-uger. Alt i materialet er lavet, så det kan bruges på alle tider af året.

Hjemmesiden fremover

Du kan finde hjemmesiden og alle materialerne i flere år frem her:

2023.u-landskalender.dk

Bevægelse og praktisk-musik

Flere af opgaverne rummer bevægelse og praktiske/kreative aktiviteter, der handler om årets tematikker.

Didaktisk metode

Alt i materialet lægger op til, at dine elever selv skal undersøge, observere, danne hypoteser og formidle stof – altså en tilgang, der passer godt med

Fælles Mål. Materialet arbejder også i meget høj grad med 'Det 21. århundredes kompetencer'.

Her finder du opgaverne

I Opgavebanken på hjemmesiden kan du se og downloade alle opgaveark. Du kan hente dem som enkelte PDF-dokumenter. Du kan også hente alle opgaveark i ét samlet dokument.

Masser af læsetræning – med og uden støtte

- **Elevbogens lange historie** kan læses af gode læsere.
- **De tre små fabler** i elevbogen er letlæsning med lavere lix.
- **Skærmbøger med oplæsning til svage læsere:** Elevbogens historier ligger desuden klar som skærmbøger på hjemmesidens 'Opdag Sierra Leone'. Her kan eleverne læse/lyttræne ved at bladre i teksten – og samtidig få den læst højt. I hovedfortællingen 'Fatimas store mål' følger skærmbogen den trykte bogs sider og kapitler, så svage læsere kan læse dagens lektie her.
- **Lydbøger:** Hør alle elevbogens fortællinger som lydbøger – oplæst af forfatteren selv. De ligger på hjemmesiden under 'Lydbøger'.
- **Læsestøtte i web-værktøjerne:** Man kan få læst fakta-tekster højt i begge værktøjer. I fotohistorie-værktøjet kan man også få læst instruktioner højt.
- **Faglitterære tekster** findes i små bidder overalt på hjemmesiden og i elevbogens mange faktabokse og billedtekster.

Tilpasning til elever med særlige behov

Hjemmesiden er tilpasset, så den er mere tilgængelig for brugere med syns- eller hørehandicap, opmærksomhedsforstyrrelser m.m., så de får mere glæde af at arbejde med alt indholdet:

- **Video** kan få undertekster, og lydsiden tager hensyn til svagtsynede.
- **Tekster** kan forstørres via browseren.
- **Tekster** kan læses op via skærmlæsere.
- **Billeder og brugerflader** beskrives for skærmlæsere.
- **Brugerfladen** tilpasser sig forskellige skærmstørrelser og tager hensyn til brugere, der zoomer ind.
- **Websitet** kan navigeres med tastaturet.
- **Læsestøtte** med til elevbog og hjemmeside – se boksen om læsning.

Forslag til grundforløb: Velkommen til Sierra Leone

Formålet med grundforløbet er at få 'sat scenen'.

Eleverne får en bred forståelse af Sierra Leone – både geografisk, historisk og kulturelt. De får også indtryk af dagliglivet for børn både i hovedstadens slumområder, i de små byer langs kysten og ude på landet. Undervejs ser de film og arbejder med elevbogens fortællinger og mange fakta.

I grundforløbet kan I bruge elevbogen 'Fatimas store mål' af Daniel Zimakoff, udforske hjemmesiden 'Opdag Sierra Leone' og se en del af materialets film.

Suppler forløbet med de øvrige opgaver,

som beskrives på de følgende sider. Der er både opgaver til Dansk, Billedkunst, Håndværk og Design, Natur/teknologi og Matematik.

1. HVAD ER BØRNE- U-LANDSKALENDER?

Indled med at fortælle om Børnenes U-landskalender og årets projekt.

- Børnenes U-landskalender er også en julekalender med låger på. Overskuddet fra salget af selve kalenderen går til et projekt i årets land.
- I år går overskuddet til to organisationer, Dreamtown og FANT, og deres projekter i Sierra Leone. Projekterne handler om at få piger til at spille fodbold og håndbold

og på den måde give dem adgang til fællesskab, støtte og skolegang.

- Børnenes U-landskalender er samtidig et stort skoleprojekt for danske børn. Hvert år er der en ny forfatter, som skriver en spændende historie – og en hjemmeside med masser af film og andre muligheder for at lære om årets land.
- Hvert år arbejder over 100.000 andre danske børn på skoler over hele landet med materialet.

2. INTRODUKTION TIL SIERRA LEONE

Fortæl om Sierra Leone. Du er rigtig godt klædt på, hvis du har læst fakta-sektionen i første del af lærervejledningen. Brug også den øverste del af 'Opdag Sierra Leone' på hjemmesiden. Her ligger en introduktionsfilm, en billedserie med billedtekster og et digitalt kort, hvor du kan zoome ud og ind.

Brug kortet

- Hvor ligger Sierra Leone? Brug Google Earth, Google Maps, eller zoom ind på kortet på 'Opdag Sierra Leone'.
- Hvordan ser landet ud oppefra? Det er et af de små lande i Afrika. Det ligger i Vestafrika ud til Atlanterhavet.
- Hvilke nabolande er der? Hvilke har I hørt om?
- Skriv 'Kroo Bay, Freetown, Sierra Leone' ind i søgefeltet på Google Maps eller Google Earth. Det er det slumområde, hvor mange af billederne i årets materiale er taget. Det er også her 'Fatimas store plan' foregår. Bemærk den røde fodboldbane midt i Kroo Bay.
- Zoom ud, så I kan se hele Afrika. Vis, hvor ækvator er. Sierra Leone ligger lige nord for. Derfor har landet en tør og en våd årstid, og der er varmt hele året.

Vis intro-filmen 'Velkommen til Sierra Leone'. Den ligger både i Filmbanken og på 'Opdag Sierra Leone'. Bagefter kan I tale om:

- Hvad lagde I særligt mærke til i filmen?
- Hvorfor må nogle folk bo i slumbyer?
- Hvordan adskiller børnenes liv i Sierra Leone sig fra danske børns hverdag?

3. BRUG 'OPDAG SIERRA LEONE'

Præsenter nu eleverne for hjemmesiden, og vis nogle af tingene på 'Opdag Sierra

Leone'. Her får de viden gennem quizzer, billedserier, film, faktabøger, infografik, skærmbøger m.v. I Opgave 1 finder du ideer til, hvordan eleverne kan udforske hjemmesiden.

OPGAVE 1: Opdag Sierra Leone

1.-2. KL 3.-5. KL 2 LEKTIONER

4. BRUG ELEVBOKEN

Kom tættere på børnenes liv med Daniel Zimakoffs historie 'Fatimas store mål'. I kan høre den som lydbog eller læse den højt. Begynd evt. med at se den lille film, hvor Daniel Zimakoff fortæller om sit arbejde med historien. Den ligger i Filmbanken.

I Opgave 2 finder du en række forslag til klasesamtaler til hvert kapitel. Arbejd I mest med Dansk og vil dybere ned i fortællingens univers, så se de ekstra opgaver til samtaler, genfortælling og læseteater på side 42 med opgaver til Dansk. Se også tips til læsetræning på side 39.

OPGAVE 2: Forslag til samtaler

1.-2. KL 3.-5. KL

5. BRUG ELEVBOKENS FAKTA

Der er mange sjove og spændende fakta i ordforklaringerne, i billedteksterne og på fakta-siderne i elevbogen. Alt det kan eleverne bruge til at finde inspiration og viden, når de skal arbejde med opgaverne og eventuelt lave fotohistorier eller deres egen digitale lågekalendar.

6. LÆS, HØR ELLER OPFØR DE SMÅ FABLER

Elevbogen rummer desuden tre små historier fra Vestafrika, som er genfortalt af Daniel Zimakoff. I kan også arbejde med

dem som læseteater og lave stangdukker med figurerne i eventyrene. Manuskripter og skabeloner finder du i opgave 3:

OPGAVE 3: Læseteater og stang-dukketeater

1.-2. KL 3.-5. KL 3-4 LEKTIONER

7. KREATIVITET, BEVÆGELSE OG MAD FRA SIERRA LEONE

I opgaverne er der mange forslag til aktiviteter, hvor eleverne skal være kreative og bevæge sig.

De kan f.eks. synge med på årets musikvideo. De kan lave junglecollager, undersøge og efterligne chimpansens kropssprog, lave flotte foldebøger, lege og lave enkle retter fra Sierra Leone.

Du finder det hele på de følgende sider om fagopgaver.

8. SE DR-FILM

Du kan krydre forløbet med nogle af årets DR-film. Både Ramasjang og Ultra har været i Sierra Leone.

Det er der kommet en spændende serie med Hr. Skæg og Motor Mille ud af.

Desuden er de seje gade-fodbold-

spillere fra Ultras populære serie 'En for holdet' rejst til Freetown, hvor de kommer på lidt af en prøve. Se filmoversigten på side 2 – og find filmene i Filmbanken på hjemmesiden.

DR Lær har også lavet fem sjove opgaver til 0. og 1. klasse, der tager udgangspunkt i Hr. Skæg og Motor Milles rejse til Sierra Leone. Se mere side 48.

9. TÆT PÅ ÅRETS PROJEKT

Du kan også krydre med at vise eleverne, hvordan pengene fra årets U-landskalender helt præcist vil gøre en forskel.

Det ser I helt kort og i børnehøjde på hjemmesidens temaside 'Alle på banen' med filmklip, billeder og små tekster. Læs mere side 46.

10. IND I LABYRINTEN!

Kom med på en gåtur gennem Kroo Bays smalle gyder, som en lokal dreng har optaget. Eleverne skal på jagt undervejs – og måske endda dyste mod læreren!

OPGAVE 26: Video-quiz

1.-2. KL 3.-5. KL 1-2 LEKTIONER

Så nemt kan du forberede dig

1. Dan dig et hurtigt overblik over materialet: Kig i elevbogen, og tjek hjemmesiden. Husk både at kigge på introsiden til elever ('Opdag Sierra Leone'), på de to web-værktøjer og på lærer-universet med Opgavebank, Filmbank o.s.v.
2. Hvis du vil klædes på med ekstra fakta om årets land, så du kan svare på elevspørgsmål, så læs faktakapitlerne her i lærervejledningen.
3. Tjek opgavearkene ud: De ligger klar i Opgavebanken på hjemmesiden.
4. Sæmmensæt dit forløb, og skaf eventuelle materialer: Læs om mulighederne i lærervejledningen og byg det forløb, der passer hos jer.

Dansk

Materialet rummer mange gode danskfaglige aktiviteter. Aktiviteterne i Grundforløbet (se side 38-39) knytter an til fagmål på hvert klassetrin. Og så kan du udbygge med de øvrige danskfaglige opgaver, som du får overblik over her.

I kan bl.a. arbejde nærmere med elevbogen, lave læseteater og stangdukke-teater, fotonhistorier og en interaktiv 'Børnenes Egen U-landskalender'. I kan også lave et miniforløb om kommunikation, hvor I arbejder med nogle grundgreb i skriftlig fremstilling og formidling for 3.-6. klasse.

Desuden støtter opgaven til 'Sierra Leones børn' danskfaglige mål på flere klassetrin, og det samme gælder opgaven til det nye interaktive web-tema om årets projekt. Læs om dem på side 46-47.

Læsetræning i 'Fatimas store mål'

1.-2. KL 3.-5. KL 2-8 lektioner

Elevbogen inviterer til at fordybe sig danskfagligt og arbejde med læsning. Den rummer masser af stof tilpasset forskellige behov.

- Hovedfortællingen 'Fatimas store mål' er til selv læsning fra 3. klasse. I kan evt. høre dele af den som højt læsning.
- De tre små dyrefabler er let læsning til de mindste klassetrin. Her har Daniel Zimakoff hentet inspiration fra den vestafrikanske fortælletradition.
- Der er mange små fakta-tekster i elevbogen. Faktabokse forklarer svære ord og kulturforhold i teksten – og billedteksterne giver ekstra viden. Der er også faktasider med korte tekster om landet.
- Saml op for hvert kapitel, og giv plads til gode samtaler – om fortællingen, billederne og de små faktatekster.

- Elevbogens fortællinger findes desuden som lydbøger og som skærm-bøger med oplæsning på hjemmesiden. Læs mere om materialets muligheder for læsetræning på side 39.

OPGAVE 1: Opdag Sierra Leone

1.-2. KL 3.-5. KL 2 lektioner

Researchopgave, hvor eleverne udforsker hjemmesidens 'Opdag Sierra Leone'.

1.-2. klasse: Udvælg nogle elementer fra 'Opdag Sierra Leone', og arbejd med dem i fællesskab.

Det kan f.eks. være 'Fakta om Sierra Leone', udvalgte billedserier og en quiz. Vis også, at man kan læse bogens historier med læsestøtte.

3.-5. klasse: Lad eleverne selv gå på opdagelse på siden for at finde viden.

OPGAVE 2: Forslag til samtaler

1.-2. KL 3.-5. KL 1-? lektioner

Her får du inspiration til samtaler om hvert enkelt kapitel i 'Fatimas store mål'.

OPGAVE 3: Læseteater i klassen – og teater med flotte stangdukker

1.-2. KL 2-4 lektioner

Her får du de tre små fabler fra elevbogen omsat til dialog med lav lix. Så kan I opføre

dem som læseteater. Eleverne får tildelt roller og øver sig i at læse de små dialoger. I opgavearket ligger også flotte tegninger af figurerne, lige til at klippe ud og farvelægge. Så kan I opføre det som et sjovt dukketeater!

OPGAVE 4: Genfortæl 'Fatimas store mål'

1.-2. KL 3.-5. KL 2 lektioner

Her finder du et udklipsark med billeder fra 'Fatimas store mål'. Det kan du bruge på forskellige måder til en øvelse, hvor eleverne skal genfortælle handlingen.

1.-2. klasse: Eleverne genfortæller i små grupper historien ud fra de billeder, de har valgt. I kan også sætte billeder ind på et landskab, som eleverne selv tegner eller maler.

3.-5. klasse: Eleverne skal udvælge få billeder, placere dem på en tidslinje og genfortælle fra en af karakterernes synsvinkel. Fortællingen skal have en begyndelse, en midte og en slutning.

OPGAVE 5: Lav flotte fotonhistorier

1.-2. KL 3.-5. KL 1-3 lektioner

Eleverne laver flotte, digitale fotonhistorier om Sierra Leone. Der er masser af danskfaglighed for både store og små: Eleverne skal undersøge, læse, udvælge, disponere,

skrive og præsentere. Læs mere om fotonhistorie-værktøjet her i lærervejledningen eller på hjemmesidens lærersider.

Værktøjet egner sig godt til 1.-3. klasse, men mange bruger det i 4.-5. klasse. Også specialklasser på højere klassetrin er glade for det, da arbejdsformen er intuitiv og meget struktureret. Der kommer et flot produkt ud af det. I værktøjet kan eleverne få læst alle tekster højt.

Det handler fotonhistorierne om:

- Børnene i slumbyen: Eleverne er på besøg i to slumområder i Freetown. Her er børnelivet meget anderledes end danske børns hverdag. Eleverne får indblik i mange dele af livet i en slumby.
- På tur i Freetown: Eleverne går på opdagelse i hovedstaden Freetown. De er med på det pulserende marked, de er med ude at fiske, de undersøger, hvad børn laver i byen og meget andet.
- Sierra Leones små byer: Eleverne besøger børnene, der bor under palmerne i byen ved kysten og i byerne inde ved regnskoven. De møder også guldgravere, chimpanser og kommer med i skole.

OPGAVE 9: Børnenes egen U-landskalender

1.-2. KL 3.-5. KL 2-8 lektioner

Eleverne formidler temaer om Sierra Leone ved selv at lave en interaktiv, digital lågekalender til f.eks. forældrene eller en venskabsklasse. De bliver hjulpet trin for trin i en nem og overskuelig proces.

Bag lågerne fortæller de i billeder og små tekster. Kalenderen kan laves til jul med 24 låger – eller med færre låger som en advents-, måneds- eller ugekalender.

Modtagerne får kalenderen og kan åbne

Miniforløb til Dansk: Kommunikation

lågerne på deres computer eller mobil. Eleverne kan også markedsføre deres kalender ved at lave en reklame – og de kan følge, hvor mange der har brugt den.

Web-værktøjet er nemt og rummer alt, hvad eleverne skal bruge. Brug det som afslutning på jeres forløb eller som en fælles produktion i de mindste klasser. Eller som centrum i miniforløbet om kommunikation for 3. klasse og opefter.

OPGAVE 10: Portrætter: Mød Sierra Leones børn

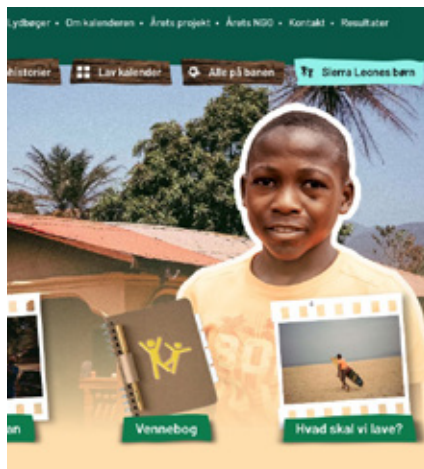
1.-2. KL   3.-5. KL   2-4 lektioner

Til årets materiale har organisationerne Dreamtown og FANT udarbejdet fine portrætter af tre sierraleonske børn, hvor eleverne kommer helt tæt på.

Find dem på hjemmesiden under 'Sierra Leones børn'.

Hvert portræt består af små film, et fotoalbum, korte tekster, en vennebog og et tidshjul, der viser barnets dag.

I opgavearket får du gode forslag til, hvordan I kan arbejde med materialet.

OPGAVE 6-7-8-9

3.-6. KL   5-15 lektioner

Eleverne lærer på en sjov og engagerende måde en masse om kommunikation.

Udgangspunktet er, at de laver en flot, digital lågekalender, 'Børnenes Egen U-landskalender', der handler om Sierra Leone. I bruger hjemmesidens nemme og selvforklarende værktøj.

Undervejs fordyber I jer så lidt ekstra i, hvordan elevernes kalender bliver særlig god – med enkle øvelser.

I kan sagtens bruge kun en enkelt eller flere af øvelserne, som det passer bedst hos jer.

Mens eleverne er opslugt af at lave et godt produkt, lærer de med nemme og sjove øvelser en hel masse om målgruppe, disponering, overskrifter, billedtekster og markedsføring.

Det er scenariebaseret undervisning: Scenen er tydeligt sat af slutproduktet. Og eleverne arbejder med danskfaglighed på en måde, der fungerer fuldstændig som i arbejdslivet.

Forløbet kan stå alene eller danne ramme for hele jeres tema om Sierra Leone.

I arbejder med 'Det 21. århundredes kompetencer' og med en række danskfaglige kompetencemål efter 4. og 6. klasse.

A. SÆT SCENEN

Introducer forløbet, og vis eleverne den færdige prøvekalender. Den finder du på hjemmesidens lærersider under 'Børnenes egen kalender'.

I kan også se den tutorial-video sammen, der forklarer eleverne, hvordan kalender-værktøjet fungerer. Eleverne kan se den inde i værktøjet, men du kan også finde den i lærernes filmbank på hjemmesiden.

Nu skal de så lave deres egen digitale kalender, der fortæller om Sierra Leone. Undervejs lærer de nogle teknikker, som gør den ekstra god.

B. RESEARCH

Kalender-værktøjet rummer alle de billeder og fakta, eleverne skal bruge – så I kan gå i gang uden videre. Men hvis I også har lavet grundforløbet, læst elevbogen eller set film, så har eleverne bare endnu bedre baggrundsviden.

C. VÆLG MÅLGRUPPEN

OPGAVE 6: Skriv til en målgruppe

Målgruppen er den modtager, I vælger at lave klassens kalendere til – måske forældrene eller en venskabsklasse.

Klassediskussion: Hvad synes eleverne, at målgruppen skal høre om? Hvad er vigtigst at vide om Sierra Leone – og vil målgruppen mon synes det samme? Er der forskel – og hvorfor det?

Overvej også, hvad målgruppen ved i forvejen, og hvordan man bedst kan fortælle til dem.

Øvelser: Opgavearket lærer eleverne, hvordan man fortæller til en målgruppe – med en classesamtale og tre sjove øvelser.

D. LAV PRODUKTIONEN

Her kan I supplere med at eleverne træner to skriveteknikker, de skal bruge til deres tekster i kalenderen:

OPGAVE 7: Billedtekst og overskrift

Eleverne lærer i små øvelser om den vigtige billedtekst, der både skal fortælle historie og spille sammen med et foto. Hvordan bliver sådan en god? Og hvad skal en god overskrift mon kunne?

OPGAVE 8: Lær at disponere

Kalender-værktøjet åbner også for at arbejde kreativt med disponering af et stof: At udvælge pointerne og at eksperimentere med rækkefølgen. Det lærer eleverne om med enkle øvelser.

OPGAVE 9: Lav Børnenes Egen U-landskalender

Nu skal I producere selve kalenderen. Eleverne kan sagtens bare selv gå i gang med kalender-værktøjet. Men i dette opgaveark finder du en stribe gode lærertips – f.eks. til at arbejde ekstra hurtigt med værktøjet, til at fordybe sig mere, til differentiering og til evalueringsloops.

E. LAV EN REKLAME – og se om det hele virker!

I værktøjet kan eleverne lave en flot A4-reklame for deres kalender, som de kan printe ud eller sende digitalt til deres målgruppe. Eleverne har også adgang til en lille statistik, hvor de kan se, hvor mange der bruger deres kalender. Det kan I også bruge som en del af evalueringen.

Billedkunst / Håndværk og design

De kreative opgaver tager udgangspunkt i fænomener, eleverne møder i årets materiale om Sierra Leone. Opgaverne er differentierede, så både små og store kan være med. Flere af dem er lagt an til tværfaglighed.

OPGAVE 11: Fakta-foldebøger om Sierra Leone

1.-5. KL 2-3 lektioner

Med foldebøger kan eleverne lave et fagligt og kreativt produkt, hvor de både udtrykker sig i tegninger, billeder og ord. Undervisningsmaterialets elevbog og hjemmeside om Sierra Leone rummer mange spændende indgange og temaer – om naturen, dagligdagen, landskaberne, slumbyerne, landsbyerne og meget andet. Sværhedsgraden kan nemt tilpasses, så både de store og små elever kan være med.

OPGAVE 12: Jungle-collage med chimpanse-silhuetter

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

I denne opgave skal eleverne lave flotte 3D-collager, der tager udgangspunkt i

Sierra Leones jungle og chimpanserne, der lever her. I opgaven finder du skabeloner, der er lige til at printe, klippe ud og farvelægge. Eleverne kan også studere billeder af Sierra Leones chimpanser og tegne deres egne silhuetter.

OPGAVE 13: Anastryk med bobleplast

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

Ananas er saftig, sød og nærende. Og det er en vigtig frugt i Sierra Leone. Landet har en mindre eksport af ananas, og den spises helt frisk på de små markeder langs vejene på landet. I denne opgave får I inspiration til at lave nogle flotte ananas-figurer. Eleverne benytter en simpel trykmetode, hvor der bruges maling og bobleplast.

OPGAVE 14: Farverige keke-collager

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

Bybilledet i Freetown er præget af den lille trehjulede taxa, der kaldes en keke eller en tuk-tuk. Disse taxaer kører faste ruter gennem byen, og det er en billig og hurtigt

måde at lade sig transportere på. I denne opgave finder I skabeloner, som eleverne kan klippe ud, farvelægge og lave en flot keke-collage ud af.

OPGAVE 15: Sjov sprællechimpanse

1.-2. KL 2-4 lektioner

I dette opgaveark finder du en skabelon, så eleverne kan fremstille deres egne sprællechimpanser. En oplagt aktivitet for de mindste elever, ikke mindst hvis de også har arbejdet med opgaven Jungle-collage med chimpanse-silhuetter.

OPGAVE 16: Sierra Leones farver: Lav smykker og vifter

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

Selvom der ikke kommer ret mange turister til Sierra Leone, finder man alligevel små souvenir-boder på stranden i Freetown og ude på landet langs kysten. Her kan man købe armbånd og halskæder med perler i farverne fra Sierra Leones flag: Grøn, blå og hvid. I denne aktivitet kan eleverne lave egne smykker og lære at lave en flot vifte.

Matematik

OPGAVE 21: Matematik med Sierra Leone

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

I dette opgaveark finder du en række matematikopgaver, der relaterer til Sierra Leone.

Eleverne i 1.-2. klasse skal en tur med på markedet for at købe mad, og så skal de arbejde med opgaver, der handler om at hjælpe fodboldspillere i Sierra Leone med at få fodboldstøvler, der passer på fødderne.

Eleverne i 3.-5. klasse skal blandt andet regne på, hvad det vil koste at lave mad, som man traditionelt spiser i Sierra Leone.

Derudover skal de regne på, hvad skoleudstyr mon koster og arbejde med omkreds og arealer på fodboldbaner og fodboldmål.

Natur/teknologi

Her kan I lave sjove, naturfaglige aktiviteter og eksperimenter, der er differentieret efter klassetrin, og som knytter an til fagmålene – og til Sierra Leone:

Chimpanser, regnskov, guldgravning, sanitet og sundhed.

Film der passer til N/T: Det er oplagt at supplere med filmene 'Velkommen til Sierra Leone' og Danidas andre små introducerende film, som du finder i Filmbanken på hjemmesiden.

Aktiv og undersøgelsesbaseret undervisning, der motiverer: Opgaverne er bygget op efter den naturfaglige IBSE-metode, hvor eleverne skal være aktive og undersøgende: De udforsker problemer, der bliver gjort relevante for dem. Metoden motiverer eleverne og er særlig velegnet til at engagere de mindre bogligt orienterede. I arbejder med:

1. **Samtale om problemstilling.**
2. **Indkredse problemet.**
3. **Formulere løsningsforslag.**
4. **Undersøge og eksperimentere**, hvor eleverne afprøver et fælles løsningsforslag (undersøgelse af hypotesen).
5. **Præsentation af løsningsforslag.**

OPGAVE 17: Chimpanse-sjov

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

Chimpansen er Sierra Leones nationaldyr. Dette opgaveark rummer flere gode aktiviteter, der handler om chimpansen. I kan lave en chimpanse-biografi, lave en foldebog, bevæge jer som chimpanser og efterligne deres ansigtsudtryk. Til de lidt ældre klasser er der også et problembaseret forløb om chimpansens udfordringer.

OPGAVE 18: Jungle i et glas

1.-5. KL 2 lektioner

En stor del af Sierra Leones oprindelige regnskov er blevet fældet. Når vi fælder regnskov, skaber vi ubalance.

I denne opgave laver I jeres egne mini-økosystemer i form af flaskehaver. En flaskehave i balance kan leve i flere år uden anden pasning end sollys.

Formålet med opgaven er, at eleverne får en forståelse for planters livsvilkår og regnskovens betydning for det lokale og det globale klima.

OPGAVE 19: Vask guld, og vej det

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

Sierra Leone er kendt for sine forekomster af diamanter, guld og andre ædelmetaller. Guld kan man finde ved at vaske jord. Hvis der er guld i jorden, vil det synke til bunds, når jorden bliver vasket. I denne opgave skal eleverne opstille hypoteser om forskellige objekters flydeevne, og hvad de vejer – og bagefter afprøve det i praksis.

OPGAVE 20: Hvordan virker et WC?

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

Toiletter er ikke en selvfølge i Sierra Leone. Og slet ikke i slumområderne.

Denne opgave handler om vigtigheden af sanitet, og eleverne afprøver det smarte princip bag vandlåsen.

OPGAVE 5: Lav flotte fotohistorier

1.-2. KL 3.-5. KL 1-3 lektioner

Giv dine elever mulighed for at lave et flot naturfagligt produkt i billeder, tekst og lyd. Fotohistorierne er oplagte N/T-aktiviteter, hvor eleverne samler viden om naturforhold – eller sammenligner menneskers levevilkår.

OPGAVE 9: Børnenes egen u-landskalender

1.-2. KL 3.-5. KL 1-3 lektioner

Engagerende aktivitet, der også støtter fagmål i N/T:

Web-værktøjet rummer tematiserede fakta og fotos, så eleverne nemt kan lave en flot formidling af natur og levevilkår i Sierra Leone. De laver en digital lågekalender til f.eks. forældrene eller en venskabsklasse – der kan se den på deres computer eller mobil.

De skal opsøge viden, og de skal udfolde en tematisk fortælling i tekster og billeder. Web-værktøjet er selvforklarende og rummer alt, hvad de skal bruge.

Madkundskab

OPGAVE 24: Nem mad fra Sierra Leone

1.-2. KL 3.-5. KL fra 2 lektioner

Gå i køkkenet med eleverne og lav enkle og traditionelle småretter fra Sierra Leone.

Maden i Sierra Leone består typisk af ris eller fufu – en mos lavet på kassava eller madbananer. Ofte får man en sovs til. Fisk spises især ved kysten. Fisken serveres hel og pilles fra hinanden med fingrene og serveres med ris og tomatsovs.

Her får du opskrifter på jollof ris, jordnøddegryde og bananchips.

Leg/bevægelse

Her får du inspiration til sjove aktiviteter med bevægelse og kobling til Sierra Leone, som du kan inddrage i undervisningen.

OPGAVE 22: Leg og idræt med forhindringer

1.-2. KL 3.-5. KL 1-2 lektioner

I dette opgaveark finder du forslag til en række lege og bevægelsesaktiviteter, hvor eleverne bliver udfordret på forskellige måder.

Der er aktiviteter, som skal udføres, hvor 'strømmen er gået', som det ofte sker i Freetown.

Og så er der aktiviteter, hvor eleverne skal spille bold, men med den udfordring at de kun må bruge én arm eller ét ben. Lidt lige som de fodboldhold i Sierra Leone, der er for invalide fra borgerkrigen, som mangler lemmer – og som eleverne møder i materialet.

OPGAVE 23: Syng med Hr. Skæg og Motor Mille

1.-2. KL 1 lektion

I år har DR lavet en sang til Børnenes U-landskalender – og optaget en musikvideo, mens de var på rejse i Sierra Leone med de to Ramasjang-værter Motor Mille og Hr. Skæg.

Sangen er en del af Ramasjang-filmserien 'Jagten på regnbuens magi'.

I kan også synge med i klassen. I opgavearket får I hele teksten, så alle kan være med. Musikvideoen ligger klar i Filmbanken på hjemmesiden.

Tværgående

OPGAVE 25: Mal og byg din drømmeby

1.-2. KL 3.-5. KL 3 -? LEKTIONER

I denne opgave skal eleverne arbejde med at skabe deres egne drømmebyer. Eleverne på alle klassetrin skal arbejde kreativt med byrum, drømme, tryghed og inklusion.

De skal arbejde med at skabe den by, hvor de selv tror, at de vil have det allerbedst. En by, der er både sikker, sjov, kreativ og grøn for børn og unge. Eleverne introduceres til forskellige materialer og skal arbejde med billeder, collager og skulpturer.

OPGAVE 26: Video-quiz i de smalle gyder

1.-2. KL 3.-5. KL 1-2 LEKTIONER

Kom med på en gåtur gennem Kroo Bays smalle gyder, som en lokal dreng har optaget. Eleverne skal på en skrap jagt undervejs – og måske endda dyste mod læreren!.

Årets projekt – for børn

På hjemmesidens temaside 'Alle på banen' kan eleverne gå på en kort og spændende opdagelse i, hvad pengene fra årets U-landskalender helt præcist går til.

Brug den som en fælles oplevelse i klassen – eller kombiner med nogle af de opgaver, der passer godt til emnet.

Her bliver det vist helt i børnehøjde, så dine elever får et godt indtryk af, hvad overskuddet af dette års U-landskalender egentlig går til.

Dreamtown og FANT har lavet en flot temaside, der fortæller om, hvad deres projekt præcist går ud på: Hvordan det vil gøre en forskel.

Siden fortæller med helt korte tekster, fotos og små videoer. Den er overskuelig og tager kun få minutter at gå igennem.

Eleverne møder den unge pige Adana, som er i gang med at uddanne sig på Dreamtowns skole, YDC. Her lærer unge at læse og regne – og lærer håndværk, de kan bruge til at skabe sig en levevej.

Og de møder pigen Kadiatu, der bor i slumbyen Kroo Bay og er med

på et af FANTS fodboldhold for piger. Begge piger fortæller, hvad indsatsene betyder for dem – og eleverne får perspektiv på, hvordan et hjælpeprojekt kan gøre en vigtig forskel.

Nemt at arbejde med i klassen – og I kan supplere med opgaver

På mellemtrinet kan du sende eleverne ind at opleve siden på egen hånd – f.eks. når de skal på opdagelse på siden 'Opdag Sierra Leone'.

I indskolingen er det oplagt at gennemgå siden som en fælles oplevelse på storskærmen.

I kan evt. kombinere oplevelsen af temasiden med:

- **Det introducerende grundforløb**
- **Opgave 25: Din drømmeby**
- **Opgave 26: Video-quiz**

Miniforløb til Dansk og N/T: Arbejd med børneportrætter

Årets organisationer – Dreamtown og FANT – har lavet nogle ret fantastiske børneportrætter, der er centrum i et mini-forløb.

Det handler om tre forskellige børns levevilkår i Sierra Leone. I kommer tæt på hvert af børnene gennem interaktive web-portrætter, der består af små film, korte tekster, et fotoalbum, en vennebog og et tidshjul.

Det giver dine elever et unikt indblik i et dagligliv og nogle måder at vokse op på, som er meget anderledes end det, de kender – men som alligevel på nogle måder minder om deres egen hverdag i Danmark.

Hvordan er det at være barn i Sierra Leone, hvis man bor i en slumby højt oppe på en stejl bjergskråning, nede i Freetown eller langt ude på landet ved en palmestrand?

Hvordan er hverdagen for piger og drenge – hvad laver man i fritiden, hvilke pligter har man i hverdagen, og hvad drømmer man om at blive som voksen?

For at give eleverne svar på de spørgsmål har Dreamtown og FANT produceret tre spændende børneportrætter.

I kommer tæt på de tre børn i boligen, i nærområdet, når de leger og i skolen. I kan se deres vennebog, og hvordan en typisk dag forløber.

Så I får masser af indsigt og faglighed ved at arbejde med de tre portrætter.

Mød de tre børn fra Sierra Leone

Michelle på syv år bor i et af Freetowns fattigste områder med sin mor og tvillingebror. Hun kan ikke gå i formel skole og glæder sig derfor til de to dage om ugen, hvor en gruppe af ildsjæle underviser områdets børn i at læse og regne.

Osman på 12 år bor i den lille fiskerlandsby Bureh. Når han skal i skole, får han et lift bagpå en motorcykel. Og når han har fri, skynder han sig ned til den lokale surfklub, henter sit surfboard og kaster sig ud i bølgerne.

OPGAVE 10: Mød Sierra Leones børn

1.-2. KL   3.-5. KL   2-4 lektioner

Opgaven rummer to korte forløb:

1.-2. klasse: I ser filmene og billedserierne sammen i klassen. Eleverne læser også børnenes vennebøger og laver selv en vennebog. I reflekterer over, hvad der er ens og forskelligt.

3.-5. klasse: I ser på tidshjulene, der viser, hvad de sierraleonske børn laver på en typisk dag – og I laver jeres egne. I taler om levevilkår i Danmark og i Sierra Leone. Og I arbejder i grupper og sammenligner de tre børn. Der er mange temaer, f.eks. rig/fattig, dreng/pige, Danmark/Sierra Leone – og at også danske børn har forskellige vilkår.

Zainab på 11 år bor sammen med sin mor og sin bror i et lille blikskur oppe på toppen af et af Freetowns bjerge. Højdepunktet i Zainabs uge er, når den lokale fodboldklub afholder fodboldtræning for pigeholdet.

Lav selv vennebøger

Michelle, Osman og Zainab har hver udfyldt en vennebog. De svarer på spørgsmål som:

- Hvad er din livret?
- Hvem er dit idol?
- Hvad kan du rigtig godt lide?
- Hvad drømmer du om?

I opgavearket er der en tom vennebog, dine elever selv kan udfylde.

Ekstra opgaver fra DR Lær

Til de yngste: Sjov med Motor Mille og Hr. Skæg

I år kan I også supplere med materiale, der er knyttet til DR's serie med Motor Mille og Hr. Skæg i Sierra Leone: 'Jagten på regnbuens magi'. Opgaverne kan bruges samlet eller enkeltvis.

De er udviklet af DR Lær og retter sig primært til **understøttende undervisning i 0. og 1. klasse**, hvor små videoer understøttes af klassedialog og sjove opgaver.

DEL 1: OM SIERRA LEONE 2 LEKTIONER

Eleverne møder Sierra Leone og lærer, hvor landet ligger, hvordan klimaet er, og hvilke dyr der lever dér. Undervejs ser de en video med Motor Mille, der fortæller om Sierra Leone. De løser opgaver, hvor de farvelægger årstider og tegner streger mellem, hvilke dyr der lever i Sierra Leone og i Danmark.

DEL 2: BØRNELIV I SIERRA LEONE 2 LEKTIONER

Eleverne lærer, hvordan det er at være barn i Sierra Leone. De møder Fatmata på 10 år, der viser Hr. Skæg rundt i sit hus og ser videoer med Hr. Skæg og Fatmata. De løser opgaver, hvor de tegner deres hjem og udpeger ting, der kan passe i Fatmatas skoletaske.

DEL 3: FÆLLESLEGE I SIERRA LEONE 2 LEKTIONER

Eleverne lærer, at børn i Sierra Leone er gode til fælleslege. Eleverne leger en fællesleg, og de snakker om det gode og svære ved fælleslege. Undervejs ser de videoer med børn i Sierra Leone, der

leger fælleslege med og uden redskaber. Eleverne løser en opgave, hvor de finder vej gennem en labyrint.

DEL 4: FAMILIELIV I SIERRA LEONE 1 LEKTION

Eleverne lærer, hvordan børn i Sierra Leone hjælper derhjemme. De ser video, hvor Fatmata henter vand ved en brønd. De løser en opgave, hvor de tegner det, de selv hjælper til med derhjemme. Hvis de ikke hjælper med noget derhjemme, tegner de deres familie.

DEL 5: KULTUR I SIERRA LEONE 2 LEKTIONER

Eleverne lærer om kultur i Sierra Leone. De lærer om maden, flaget og transporten i landet.

Undervejs ser de en video med 10-årige Asatu, der handler på et marked og laver mad. De ser også en video, hvor Motor Mille kører i keke - de små taxaer, som mange også kalder for en tuktuk. Eleverne løser opgaver, hvor de farvelægger flag og tegner en prik til prik tegning af en keke.

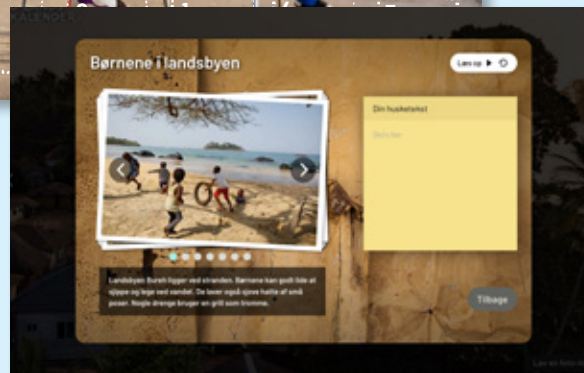
Her finder du DR Lær's materiale

Både forløbet og DR's ekstrarfilm til opgaverne ligger klar til brug på DR's hjemmeside www.dr.dk/skole. Der ligger også et tilsvarende materiale til daginstitutioner: www.dr.dk/spire.

Se serien 'Jagten på regnbuens magi'

I fiktionsserien 'Jagten på regnbuens magi' er Hr. Skæg og Motor Mille på en mission i Sierra Leone. Serien ligger klar i lærernes filmbank. Den ligger også på DR TV. Læs mere om serien på side 2.

Lav flotte fotohistorier eller en digital kalender

Dine elever kan arbejde med alt stoffet om Sierra Leone ved at lave en digital produktion, som ser godt ud, og som de bagefter kan vise frem til andre – kammerater eller forældre.

De to web-værktøjer på hjemmesiden er komplette, de er nemme at bruge, og de bruger samme basale arbejdsform.

Men de har forskelligt niveau af faglig udfordring – og de færdige produkter er også meget forskellige.

✓ Resultatet ser godt ud

Den færdige fotohistorie eller digitale låge-kalender ser professionel ud, og eleverne bliver stolte af deres resultat. De præsenterer deres værk for klassen – eller kan sende det til forældrene.

✓ Masser af faglighed

Eleverne sendes på en fagligt struktureret opdagelse i tematiske panoramaer, hvor de finder fotos og fakta om emnet. Så formidler de deres nye viden ved at vælge fotos og skrive tekst.

✓ Der er en klar rød tråd

Stoffet i de to web-værktøjer hænger tæt sammen med det, eleverne møder andre steder i årets materiale – så de kan bruge al deres nye viden.

✓ Det er nemt og intuitivt

Begge værktøjer fungerer nemt og intuitivt. De funktioner og det materiale til research, som eleverne skal bruge, dukker op, når de har brug for det. I fotohistorie-værktøjet kan de yngste også få alle teksterne læst højt.

✓ Alt er indbygget

Begge værktøjer er komplette: Alt stof til elevernes research er indbygget. De skal ikke søge på internettet. Alle funktioner til at lave præsentationen er også med. De skal ikke bruge andre programmer.

✓ Intet bliver væk

Eleverne logger sig ind med UNI-Login. Så gemmes alt, hvad de laver, automatisk på U-landskalenderens website. Derfor kan de også sagtens skifte maskine undervejs.

✓ Nemt i grupper

Elevernes produktioner gemmes fælles for jeres skole – ikke kun under én elevs login. Derfor kan grupper fortsætte, når én er fraværende. Alt er gemt og klar til brug.

✓ Næsten alle maskiner

I kan bruge PC, Mac, iPad, Chromebook og Android-tablet, bare de har kontakt til internet. I kan også lave fotohistorierne i den gratis iPad-app. (Hentes i AppStore under 'Børnenes U-landskalender 2023'. App'en findes dog ikke til Android.)

Indholdet: Her er årets 6 tematiske vinkler i web-værktøjerne

Her er de tematiske vinkler, eleverne kan gå på opdagelse i. Hver vinkel har et panoramabillede, der er fyldt med små hotspots, som alle rummer en faktatekst og en serie fotos. De kan vælge en eller flere panoramaer til at lave deres fotohistorier eller digitale lågekalendere.

1: Kroo Bay – Slumbyen ved vandet:

Oplev, hvordan det er at være barn og bo i et fattigt slumområde i Freetown.

2: Dwarzark – slumbyen på bjerget:

Her lever børnene på stejle skrænter – og det er ikke så nemt at hente vand.

3: Freetown, fodbold og flagermus:

Gå på opdagelse i den travle hovedstad. Der sker en masse, også på stranden.

4: Fang fisk i Freetown:

Sejl ud med fiskerne, og find ud af, hvad der sker i fiskerlejet Funkia.

5: Landsbyen ved havet:

Besøg stranden, kom med i skole og se, hvordan børnene lever og leger.

6: De små byer på landet:

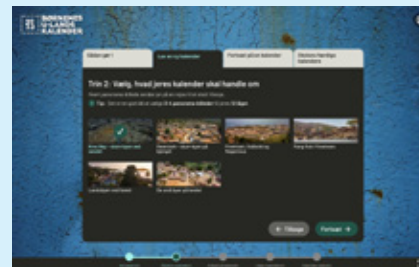
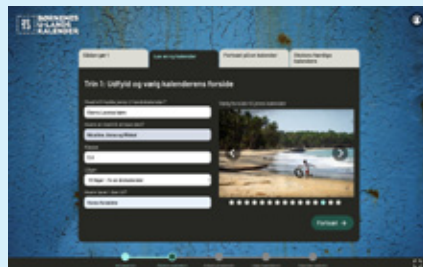
Rejs ud på landet, besøg en landsby, grav guld, og lær om chimpanserne.

Lav selv Børnenes Egen U-landskalender: Så nemt er det – trin for trin

Web-værktøjet er ligetil og selvforklarende for eleverne. Det rummer alt, hvad de skal bruge for at lave en flot digital kalender og sende den til modtagerne.

Eleverne kan sagtens nøjes med at se den lille instruktionsvideo på hjemmesiden – så er de i gang. Se her, hvordan det fungerer. Der er også et opgaveark i Opgavebanken med mange ekstra lærertips.

Trin 1 Log ind, og se introfilm

Opdel eleverne i de grupper, som skal lave en kalender. Hver gruppe skal logge ind med UNI-Logn. Først får eleverne tilbudt tre små introfilm, der giver baggrundsviden om årets land. Herefter trykker de 'Start' og får så tilbudt at se en kort instruktionsvideo, der viser dem, hvordan de bruger værktøjet.

Tip: I behøver ikke manualer – instruktionsvideoen er nok. Den ligger i starten af værktøjet og i Filmbanken.

Tip: Ekstra idéer til læreren. Du finder en række gode tips om værktøjets ekstra muligheder i opgaven om Børnenes Egen U-landskalender i Opgavebanken. F.eks. om lyn-produktioner, om de mindste klasser og om evalueringsloops.

Trin 2 Opret kalenderen

Først skal eleverne give deres kalender en titel, skrive hvem der er med i gruppen, og hvem modtagerne er.

De skal vælge antal låger på kalenderen: 4 låger til en adventskalender, 7 låger til en uge, 12 låger til et år (eller de 12 juledage fra 1. juledag til helligtrekonger) eller 24 låger til en julekalender.

Endelig skal de vælge et stort foto, der bliver forsiden af deres kalender.

Eleverne kan senere gå tilbage og ændre deres valg. De kan f.eks. ændre til at nøjes med færre låger, hvis de har svært ved at nå at blive færdige.

Når de er i gang med en kalender, kan de altid afbryde og genfinde den under 'Fortsæt på en kalender'.

Under 'Skolens kalendere' ligger alle de færdige kalendere.

Trin 3 Vælg panorama-billederne

Nu skal eleverne vælge, hvilke tematiske vinkler på Sierra Leone deres kalender skal handle om. Der er seks at vælge imellem – f.eks. 'Slumbyen Kroo Bay', 'Fang fisk i Freetown' eller 'De små byer på landet'.

Hver vinkel har sit eget panorama, som eleverne skal researche i.

Det er et bredt billede, hvor eleverne skal panorere rundt for at finde hotspots, der rummer de fotos og fakta, som de senere skal bruge til at lave indhold til deres låger.

Jo flere vinkler de vælger, desto mere stof får de – men desto flere panoramaer skal de også gå på jagt i. I nogle af vinklerne er der stof om natur, dyr og sammenligning af livsvilkår, der også er egnede til Natur/teknologi.

Trin 4 Værktøjssiden og målgruppen

For at give eleven et nemt overblik foregår alt arbejdet inde på én samlet side, hvor man bare scroller op og ned.

Den er opdelt i målgruppe, research og produktion. Man kan enten gå trinvis frem i arbejdsprocessen, eller man kan gå frem og tilbage og ændre på alt, indtil man er tilfreds.

Først kan eleverne gå ind under 'Vores målgruppe' og notere deres overvejelser om, hvem de laver kalenderen til.

Noterne vises ikke på den færdige kalender.

Trin 5 Research

Nu skal eleverne undersøge panorama-billederne til de vinkler, de har valgt.

I hvert panorama er der små hotspots, de skal klikke på. Hvert hotspot rummer en faktatekst (med oplæsning) og en lille fotoserie. Man skal panorere for at finde alle hotspots.

Alle de fotos, eleverne finder og ser på, bliver gemt i deres eget fotobibliotek. Senere får de kun adgang til at bruge de fotos, de selv har set. I hvert hotspot kan de også skrive en note til sig selv.

Arbejd på jeres egen u-landskalender

Her laver I jeres egen u-landskalender. Gå på opdagelse i panorama-billederne. Der finder I fotos og fakta, som I skal bruge til jeres låger. I kan skifte mellem at gå på opdagelse og lave låger.

Sierra Leones børn
Nicoline, Anna og Mikkel

Hvordan skal historien fortælles?

Hjælperen er dem, der skal modtage kalenderen. Hvad vil de synes er spændende?

Vores målgruppe

Undersøg panorama-billederne

Alle de fakta og fotos, I finder her inde, kan I bagefter bruge til at lave indhold i jeres låger. Skriv en note ved billedet, når der er noget, I gerne vil huske.

1 Tip: Hvis I vil have flere panorama-billeder, så tryk på "Kalenderens indstillinger" nederst.

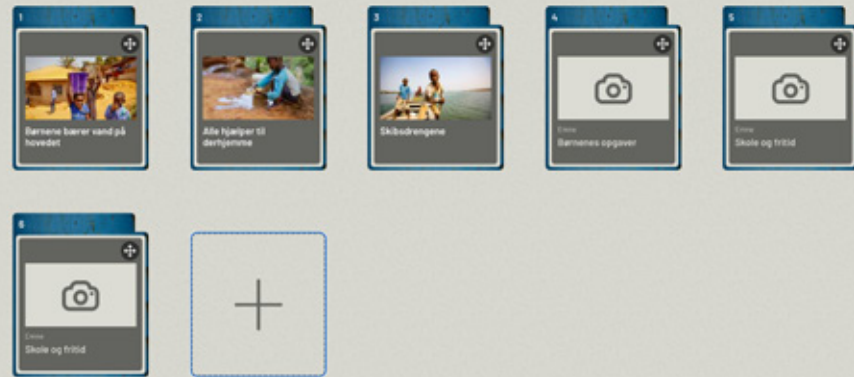
Lav indhold til lågerne

Her kan I oprette låger og lave indholdet til dem. Her får I også overblik over, om I har låger nok - og om de er færdige.

Fuld oversigt

Lav flere låger +

1 Tip: I kan flytte indholdet fra én låge til en anden ved at trække og slippe.

I har lavet 6 låger og skal bruge 12

Kalenderens indstillinger

Kalenderen er færdig

Indledning

Skolens kalender

Arbejd på kalender

Læg låger

Kalender webside

Så enkelt er det: På den store værktøjsside har eleven hele produktionen i ét samlet overblik. Lågens indhold laves i et nemt lille værktøj, der åbner, når man klikker på en låge.

Trin 6 Lav lågernes indhold

Når man skal lave indholdet til sin kalender, kan man oprette en ny låge på tre måder: Klik på et tomt lågefelt eller klik på knappen 'Lav flere låger' - eller bare klik direkte på en låge nede på kalenderen.

Så kommer der et lille redigeringsværktøj frem til at lave indholdet til den låge.

For hver låge skal man først vælge et emne, den skal handle om.

Man får en række forslag, men man kan også vælge 'Vi finder selv på noget' og skrive et emne selv. Emnet vises ikke på den færdige kalender.

Nu kan eleverne nemt lave lågens indhold færdigt med det samme, hvis de vil: De klikker på billedfeltet og vælger et foto fra deres fotobibliotek (her vises også de noter, de evt. har lavet i hvert hotspot). Så skriver de en overskrift og en billedtekst samt til sidst den tekst, der skal stå uden på lågen (f.eks. '1. december', 'februar' eller 'mandag'). Så er lågen klar.

Trin 7 Disponering

Man kan sagtens nøjes med bare hurtigt at udfylde lågerne én for én fra en ende af.

Men man kan også arbejde mere med disponeringen undervejs. Værktøjet viser nemlig hele tiden et godt overblik over alle de låger, man har lavet eller er begyndt på.

Man kan nemt ændre rækkefølgen på lågernes indhold, blot ved at trække indholdet hen på en anden låge.

Derfor kan eleverne overveje deres stof

og deres måde at fortælle på: Hvad skal deres målgruppe mon have at vide først?

De kan f.eks. også starte med at vælge billeder til alle lågerne, så justere på rækkefølgen, så researche lidt mere og til sidst skrive lågernes indhold.

De kan endda vælge at lave indhold til flere låger, end kalenderen har plads til - og så til sidst kassere de mindst spændende. Hvis eleverne ikke når at lave indhold til alle lågerne i f.eks. en 24-lågers kalender, kan de også ændre kalenderen til f.eks. kun at have 12 låger.

Trin 8 Udgivelse og statistik

Når eleverne trykker på 'Færdig', opfordres de til at tjekke alle deres kalender-låger grundigt en sidste gang. For **når de trykker 'Færdig', låses og udgives kalenderen på sin egen webside; og så kan de ikke komme tilbage og rette igen.** Nu kan eleverne under 'Skolens kalendere' finde deres egen. De kan også se, hvor mange der har åbnet deres kalender og hvornår.

Trin 9 Lav en reklame

Til sidst kan eleverne lave en flot reklame for kalenderen til deres målgruppe: En A4-plakat, som de kan printe eller sende som PDF. Der er et lille værktøj til at lave den under 'Lav reklame' inde på den færdige kalender. Her skal de igen vælge et foto, skrive en overskrift og en lille tekst. De kan godt lave flere reklamer for hver kalender. **På reklamen står den unikke web-adresse, der giver modtageren adgang til præcis denne kalender.**

Når modtageren går ind på kalenderens web-adresse, kan hun se den, åbne låger og også sende den videre til andre.

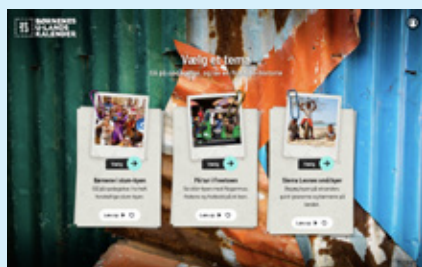

Sådan laver du en fotohistorie – trin for trin

Der er en kort tutorial-video på hjemmesiden, som er instruktion nok til, at eleverne selv kan gå ombord i værktøjet på egen hånd.

Men for at komme godt i gang kan du også starte med at lave en fotohistorie sammen med eleverne i klassen på storskærm.

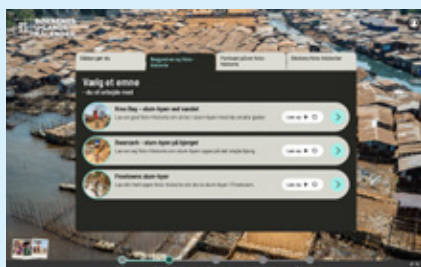
Der er også et opgaveark med flere lærertips.

Trin 1 Vælg hovedtemaet

Gå ind i værktøjet ved at trykke på 'Fotohistorier' på hjemmesiden eller ved at åbne iPad-app'en. Log ind med UNI-Login. Nu skal I vælge et af de tre hovedtemaer om Sierra Leone. Temaerne fungerer helt ens, men har selvfølgelig forskelligt indhold.

Så kommer I ind på en temaforside med en lille tekst (med oplæsning) og en kort film, der introducerer eleverne til temaet.

Trin 2 Vælg et opgaveemne

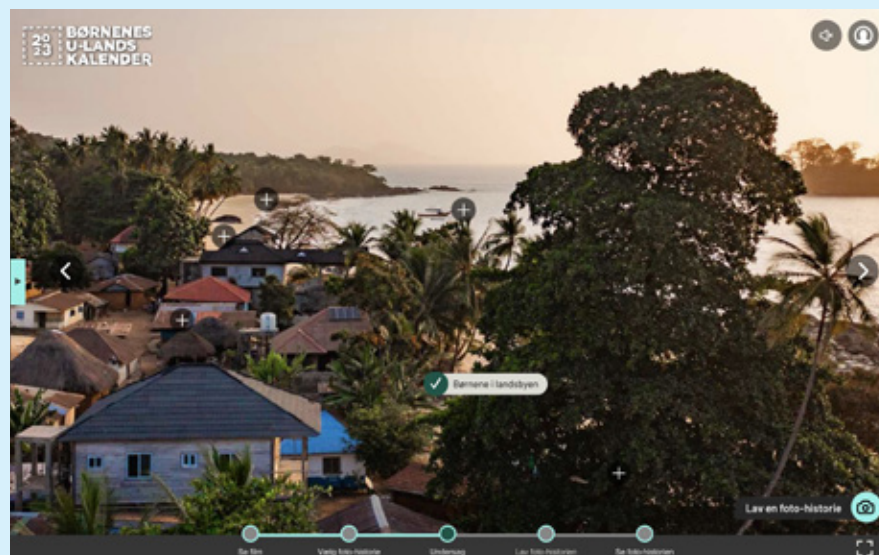
Nu skal eleverne vælge et opgaveemne til deres fotohistorie. Under hvert tema er der to-tre opgaveemner.

Det er valget af opgaveemne, der styrer, hvad hver fotohistorie skal handle om – og hvilket tematisk panoramabillede eleverne om lidt bliver sendt på opdagelse i. I de mest krævende emner skal de på opdagelse i to panoramaer.

I opgavearket om fotohistorier i Opgavebanken kan du se en oversigt over emnerne, og hvordan de passer i dit fag.

Når eleverne har valgt deres opgaveemne, bliver deres fotohistorie oprettet; de skal give historien en titel, og de skal skrive deres navn (eller gruppens navn) og klasse ind.

Fra nu af bliver alt deres arbejde automatisk gemt.

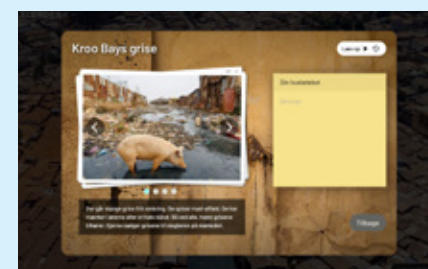
Trin 3 Undersøg panoramaerne

Nu skal eleverne på opdagelse i panoramabilledet. Det er fyldt med hotspots, man kan trykke på. Hvert hotspot rummer en lille fotoserie og en fakta-tekst (med oplæsning).

Inde i hvert hotspot kan eleverne evt. skrive en lille note med stikord til sig selv om, hvad der er vigtigt at huske ved lige disse fotos. De stikord kan godt undværes, men de er rare at have senere.

Nogle hotspots gemmer sig 'uden for skærmen', så man skal panorere frem og tilbage i billedet for at finde dem. Man panorerer ved at trykke på pilene ude i siden af billedet eller ved at trække med musen/fingeren fra side til side.

Hver gang man klikker på et hotspot, gemmes alle de fotos, der ligger i det, i elevens eget fotobibliotek. Kun disse

fotos (som eleverne selv har fundet og set) kan de bruge til at lave deres fotohistorie med. Hvis de har skrevet noter inde i nogle hotspots, bliver også noterne gemt og vist i elevens fotobibliotek sammen med billederne.

Deres fotobibliotek forbliver gemt, men det er knyttet til lige denne fotohistorie. Så hvis de senere skal lave nye fotohistorier, skal de bygge et nyt fotobibliotek op til hver af de nye historier. Også selv om de vælger at lave en ny fotohistorie med samme emne igen.

Trin 4 Lav selve fotohistorien

Når eleverne har fundet alle hotspots i panoramaet, skal de klikke på 'Lav en foto-historie'.

Nu åbner siden med selve fotohistorie-værktøjet.

Her er alle funktioner til at lave fotohistorien samlet i ét skærmbillede.

Eleverne skal vælge et foto og skrive en lille tekst til hver af de syv billedpladser. Denne tekst vises også i den færdige fotohistorie.

Når de trykker på 'Vælg billede', kommer deres eget fotobibliotek frem med de fotos, de selv har set inde i de hotspots, de har besøgt i panoramaet. Hvis de har taget noter undervejs, vises de også her.

Når de klikker på et billede, sættes det ind i deres fotohistorie.

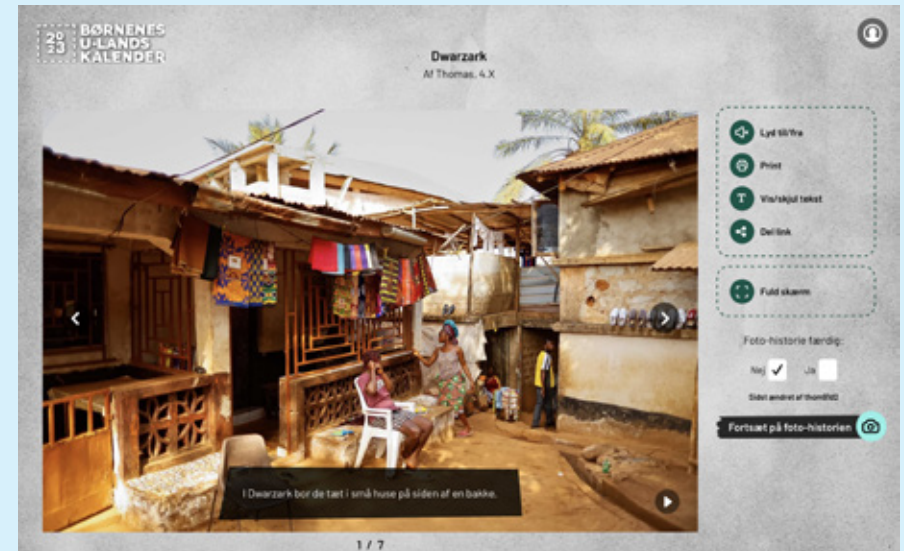
Med 'Vælg lyd' kan de også vælge at supplere med en lyd, der så vil blive afspillet, når man bagefter får vist dette billede i den færdige fotohistorie.

Der er et lille bibliotek af lyde at vælge imellem, som vi har optaget på rejsen i årets land.

Arbejdet med at vælge fotos og forfatte tekst er fagligt styret, for eleven får vist et guidende spørgsmål til hver af de syv billedpladser i fotohistorien.

Som lærer kan du evt. bagefter skrive 'voksenskrift' i et felt under hvert af billederne i elevernes færdige fotohistorier – men du får kun vist den mulighed, når du er logget ind med dit eget UNI-Login som lærer.

Denne voksenskrift kan eleverne se, når læreren har skrevet noget – men den er ikke synlig, når de viser fotohistorien frem på skærmen for f.eks. klassen.

Trin 5 Vis historien til de andre – og send til forældrene

Til sidst skal eleverne klikke på 'Vis foto-historie' og kan nu gennemse deres færdige resultat. Hvis de gerne vil lave rettelser, kan de gå tilbage til værktøjet med 'Fortsæt på foto-historie'.

Når de er helt færdige, kan de se hinandens fotohistorier, vise dem for klassen eller til et forældremøde.

Fotohistorier kan vises frem på to måder: De kan enten vises med elevteksterne synlige og automatisk billedskift. Eller de kan vises med skjult tekst; så skal eleverne selv fremlægge deres historie som et miniforedrag og skal selv skifte fra billede til billede. Hvis man vil, kan man også godt lave et print af fotohistorien med elevteksterne på, som eleverne kan bruge som manuskript.

Eleven/gruppen kan desuden sende et

link til deres egne fotohistorier til f.eks. forældrene. Så får forældrene adgang til at se den på deres egen computer/mobil uden UNI-Login. Linket findes inde i afspilleren under 'Vis foto-historie' – 'Del link'. Linket giver kun adgang til netop denne ene fotohistorie.

Undgå drille-ændringer

Nogle elever kan finde på at gå ind i andres fotohistorier og lave 'drille-ændringer'. Derfor kan man inde i hver enkelt fotohistorie i skærmbilledet 'Vis foto-historie' se, hvem der sidst har ændret i den. Desuden kan man se hele historikken over ændringer inde på siden 'Lav foto-historie' (Trin 4).

Overblik: Kompetencemål for alle opgaverne

Her kan du se, hvilke kompetencemål fra Fælles Mål du får understøttet i dit fag, og hvilke af opgaverne der i særlig grad understøtter dem.

Ud for hvert kompetencemål i skemaet nedenfor kan du se opgavernes numre. Du finder alle opgavearkene i Opgavebanken på hjemmesiden.

Inde i hvert opgaveark får du en detaljeret oversigt over, hvilke af de vejledende færdigheds- og vidensmål netop denne opgave særligt understøtter. Desuden

står der inde i hver opgave et forslag til, hvordan du kan formulere læringsmål og tegn på læring for hver aktivitet til netop din klasse.

Kompetenceområder	Kompetencemål	Opgaveark
Dansk efter 2. klasse		
Læsning	Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagsammenhænge	4, 5
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	2, 3, 10
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagsituationer	3, 5
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer	1, 5, 10, 11
Dansk efter 4. klasse		
Læsning	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	1, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	2, 4, 6, 7
Dansk efter 6. klasse		
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	6, 7, 8
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer	5, 6, 8, 9
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	2, 4
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer	6
Natur/teknologi efter 2. klasse		
Kommunikation	Eleven kan beskrive egne undersøgelser og modeller	18, 19, 20
Undersøgelse	Eleven kan udføre enkle undersøgelser på baggrund af egne og andres spørgsmål	18, 19, 20
Modellering	Eleven kan anvende naturtro modeller	17, 18, 20
Natur/teknologi efter 4. klasse		
Kommunikation	Eleven kan beskrive enkle naturfaglige og teknologiske problemstillinger	18, 19, 20
Modellering	Eleven kan anvende modeller med stigende abstraktionsgrad	17, 18, 20
Perspektivering	Eleven kan relatere natur og teknologi til andre kontekster	5, 10, 26
Undersøgelse	Eleven kan gennemføre enkle undersøgelser på baggrund af egne forventninger	17, 18, 19, 20
Natur/teknologi efter 6. klasse		
Modellering	Eleven kan designe enkle modeller	17
Perspektivering	Eleven kan perspektivere natur/teknologi til omverdenen og aktuelle hændelser	17

Kompetenceområder	Kompetencemål	Opgaveark
Matematik efter 3. klasse		
Matematiske kompetencer	Eleven kan handle hensigtsmæssigt i situationer med matematik	21
Tal og algebra	Eleven kan udvikle metoder til beregninger med naturlige tal	21
Matematik efter 6. klasse		
Matematiske kompetencer	Eleven kan handle med overblik i sammensatte situationer med matematik	21
Billedkunst efter 3. klasse		
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	11, 12, 13, 14, 25
Billedkommunikation	Eleven kan kommunikere gennem billeder	13, 25
Håndværk og design efter 3./4./5./6. klasse		
Håndværk - materialer	Eleven kan forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk	16
Design	Eleven kan arbejde med enkle designprocesser knyttet til egen produktfremstilling	15, 16
Idræt efter 2. klasse		
Alsided idrætsudøvelse	Eleven kan deltage aktivt i basale, alsidige bevægelser i leg	22
Idrætskultur og relationer	Eleven kan samarbejde om idrætslige aktiviteter og lege	22
Idræt efter 5. klasse		
Alsided idrætsudøvelse	Eleven kan anvende grundlæggende, sammensatte bevægelser i idrætspraksis	22
Idrætskultur og relationer	Eleven kan deltage aktivt i idrættens kultur og fællesskab	22
Madkundskab efter 4./5./6./7. klasse		
Madlavning	Eleven kan anvende madlavningsteknikker og omsætte idéer i madlavningen	24
Måltider og madkultur	Eleven kan fortolke måltider med forståelse for værdier, kultur og levevilkår	24
Musik efter 2. klasse		
Musikudøvelse	Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse	23
Musik efter 4. klasse		
Musikudøvelse	Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse med bevidsthed om egen og andres rolle i musikalsk udfoldelse	23

Verdensmålene for bæredygtig udvikling

I 2015 traf verdens statsledere en historisk beslutning på FN's generalforsamling: De vedtog FN's verdensmål. De 17 verdensmål sætter kursen for en mere bæredygtig udvikling for hele kloden og for alle mennesker på den. Målene gælder for alle lande – og de skal være nået allerede i 2030.

Verdensmålene er en aftale, der både er ambitiøs og forpligtende for alle lande.

De udstikker mål for en lang række store forbedringer af livsvilkårene kloden rundt. Det kræver en enorm indsats af både stater, private virksomheder og organisationer at nå målene. Verden er nu over halvvejs på vej mod 2030. På nogle områder er der sket store fremskridt, mens det på andre er gået langsomt – eller tilbage. Men det er stadig muligt at komme langt med Verdensmålene inden tidsfristen, hvis alle lande prioriterer at få dem virkeliggjort.

Bæredygtighed er en vigtig nøgle

Verdensmålene sigter efter at løse nogle af verdens største problemer. På den ene side skal der skabes markante forbedringer for menneskers livsvilkår, særligt for verdens fattige. Og på den anden side skal vi have en mere bæredygtig klode med hensyn til miljø og klima.

Det svære er, at de to problemer påvirker hinanden: Det er verdens fattige, der rammes langt hårdest af miljø- og klimaproblemer. Og det er også umuligt at udrydde fattigdommen uden at skabe mere vækst, så flere kan få et job og så flere kan få råd til de mest basale goder. Men hvis klodens miljø og klima samlet set bliver værre med denne nye vækst, så er det ikke bæredygtigt.

Der er 17 hovedmål og 169 delmål. Bl.a. skal sult og

ekstrem fattigdom udryddes helt. Der skal være mindre ulighed, mere fred og retfærdighed, bedre uddannelse og sundhed til alle, flere anstændige jobs og mere bæredygtig økonomisk vækst.

Bygger videre på 2015-målene

I år 2000 vedtog FN otte mål for verden, som havde deadline i 2015.

Det var første gang, alle FN-lande satte sig sådanne store fælles mål. Og de viste, at det er muligt at skabe resultater på den måde. De fleste 2015-mål blev enten nået – eller der blev skabt markante forbedringer.

Og på mange områder er den positive udvikling fortsat frem til idag.

Eksempler på fremskridt siden 1990:

- I 1990 levede hver tredje person i **ekstrem fattigdom**. I 2019 var det kun hver tiende person.
- Ni ud af ti børn i udviklingslandene **kommer i skole**.
- Dobbelt så mange børn overlever nu deres **femårs fødselsdag**.
- 45 % færre kvinder dør p.g.a. **graviditet og fødsel**.
- To milliarder mennesker har fået bedre adgang til **drikkevand**.

Corona-pandemien har dog sat udviklingen i stå på flere områder. Det gælder ikke mindst med hensyn til ulighed og antallet af mennesker, der lever i ekstrem fattigdom.

Målene gælder også for Danmark

Til forskel fra 2015-målene, så forpligter verdensmålene alle FN's medlemslande.

De rige lande skal både selv skabe forbedringer i deres egne lande og støtte de fattige landes indsats. F.eks. er målene om ulighed og ligestilling både aktuelt i udviklingslande og i Danmark; blot med forskelligt udgangspunkt. Det samme gælder andre mål, f.eks. miljø og klima.

Verdensmålene og U-landskalenderen

Når I arbejder med Danidas undervisningsmateriale til U-landskalenderen 2023, vil I automatisk berøre en række af målene. Dette års projekt understøtter særligt:

- **Mål 3:** Sundhed og trivsel
- **Mål 4:** Kvalitetsuddannelse
- **Mål 5:** Ligestilling mellem kønnene
- **Mål 11:** Bæredygtige byer og lokalsamfund

I de opgaveark, hvor et eller flere verdensmål særligt er i spil, står det anført. I elevbogen er der også en kort introduktion til verdensmålene for børn.

Det rummer materialet

Lærervejledning: Fakta og baggrund om Sierra Leone. Overskuelig og grundig vejledning til forløbene, web-værktøjerne og opgaverne, så alt er lige til at gå i gang med i klassen.

Elevbog: Spændende fortælling, 'Fatimas store mål', af Daniel Zimakoff. Plus tre dyrefabler fra Vestafrika med lavere lix. Desuden masser af tegninger, fotos og fakta.

Læsestøtte med skærm-bøger og lydbøger: Elevbogens historie og fabler får du også som lydbøger og som skærm-bøger, hvor eleverne kan læse teksten og få den læst højt side for side. Find dem på hjemmesiden under 'Lydbøger' og 'Opdag Sierra Leone' (scroll ned til afsnittet 'Skole').

Lærer-univers på hjemmesiden: Opgavebank, billedbank, filmbank, lærer-tips, nemme tutorials og meget andet.

Forløb: Fleksible forløb, der er brugsklare og målrettede flere fag og niveauer fra 1. til 5. klasse.

Masser af varierede opgaver: De er lige til at sætte i gang og grundigt beskrevet. Til Dansk, N/T, Billedkunst, Madkundskab og Matematik. Samt sjove aktiviteter og bevægelse.

Lav flotte fotohistorier: Komplet og nemt værktøj til at producere fotohistorier med billeder, tekst og lyd. Alle vigtige tekster undervejs kan eleverne få læst højt. Alt arbejde gemmes automatisk med UNI-Login. Findes også som gratis iPad-app.

Byg selv en interaktiv 'Børnenes Egen U-landskalender': Nemt værktøj, hvor eleverne selv producerer deres egne digitale lågekalendere, som de bagefter kan sende til f.eks. forældrene. Bag lågerne fortæller de om forskellige sider af livet i årets land i fotos, overskrifter og små tekster. Kan bruges året rundt.

Børne-univers på hjemmesiden: I sektionen 'Opdag Sierra Leone' er der film, infografik, quizzer, faktabøger og billedserier, som eleverne selv kan gå på opdagelse i.

Her møder eleverne også Børnenes U-landskalender:

- **På låge-julekalenderen:** På den traditionsrige julekalender i pap vil mange af eleverne også møde årets land og temaer.
- **I TV-udsendelser på DR:** DR sender i efteråret 2023 en ny Ramasjang-serie med Motor Mille og Hr. Skæg, hvor de besøger Sierra Leone. Desuden har DR Ultra sendt to af de populære unge fra 'En for holdet' til Sierra Leone, hvor de i tre afsnit møder børn - og lærer nye ting om gadedbold!

FATIMAS STORE MÅL, LÆRERVEJLEDNING

FORFATTERE:

Michael Larsen og Christian Vaabensted

FOTO:

Jeppe Gudmundsen-Holmgreen

Særlige fotos:

Side 6: Michael Runkel / Alamy Stock Photo
Side 7: The Picture Art Collection / Alamy Stock Photo
Side 8: Ritzau Scanpix
Side 9: Janusz Konarski / Alamy Stock Photo. Wenn / Alamy Stock Photo. Keystone Pictures USA / Alamy Stock Photo
Side 11: Anette Petersen
Side 30-34 samt 46-47: Dreamtown / Simon Sticker
Side 48: DR / Jonas Gravgard

LAYOUT/REPRO:

Morten Bak og Anna Olesen

REDAKTION OG PROJEKLEDELSE:

Publikum Kommunikation, Christian Vaabensted

WEBSITE, WEB-VÆRKTØJER OG IPAD-APP:

Udviklet af Pluralis

TRYK:

Stibo Complete
Sat med Barlow

Bøgerne kan hentes som PDF: 2023.u-landskalender.dk

Trykte bøger kan bestilles på: 2023.u-landskalender.dk

ISBN:

Elevbog, trykt udgave: 978-87-94339-29-2
Elevbog, PDF-udgave: 978-87-94339-31-5
Klassesæt, trykt udgave: 978-87-94339-28-5
Lærervejledning, trykt udgave: 978-87-94339-30-8
Lærervejledning, PDF-udgave: 978-87-94339-32-2

ÅRETS ORGANISATIONER:

Dreamtown: www.dreamtown.ngo

FANT: <https://fant.dk>

UDGIVET AF UDENRIGSMINISTERIET

Synspunkter, der kommer til udtryk i materialerne, er forfatterens og ikke nødvendigvis sammenfaldende med Udenrigsministeriets.

Find det hele på:
2023.u-landskalender.dk

UDENRIGSMINISTERIET
Danida

DR

fant for a new tomorrow

DREAM TOWN